HISTORIA ECCLESIASTICA

CARMINE ELEGIACO CONCINNATA

AUTHORE

THOMA HOBBIO Malmesburiensi.

Opus Posthumum.

——Fraudesque dolique
Insidiæq; & vis, & amor sceleratus habendi.
Ovid. Met.

AUGUSTÆ *Trinobantum*:

Anno Salutis, MDCLXXXVIII.

HISTORIA
ECCLESIASTICA
CARMINE HEROICO
COMPENDIATA

AUTHORE

Lectori Salutem.

ECCE tibi, Lector benevole, *Historiam Ecclesiasticam*; non à Monacho, non à Clerico, sed à Libero, à Philosopho homine, à Thoma Hobbio Malmesburiensi conflatam: qui neque Scholæ, neque Sectæ, neque Partibus, neque Magistris juravit uspiam; & cui tuto credas decurrenti hunc campum, ubi illi neque feritur, neque metitur hilum.

Non hæc juvenis lusit; sed bene senex per totam vitam cogitata, jam tandem versibus ligata maluit. Phœbi

987879

bi oracula, primæ leges versibus: nec non primus sapiendi Magister Pythagoras nil, nisi carmine sanctum, voluit.

Limatiori versu Fastorum libros Ovidius; & alii Historias pompâ quâdam, & Heroico flatu tumentes procuderunt. At quin liceat, Horatio duce, aliquando dare *Sermoni propiora*? &, iisdem avibus, *Ridentem dicere verum*!

Visum est res Christi, & quæ Piscatores docuere tractanti, humilem Stylum magis idoneum esse & popularem. Et proinde nudâ indigenáq; simplicitate omnia fluunt, sic ut nulla vox quæ non Memoriæ præsens paratiórque sit, in versum venit: Ut pii doctique viri, Alter Enchiridion Fidei, Alter Mnemosynon Biblicum, Alter

Alter Memoriale Biblicum, & id genus Carminice prolata concinnarunt; non alio fine, quam ut memoriæ inserviretur. Noster quidem mole rerum mentem occupatus, & materia tutus, flores & pigmenta poetica parvi fecit. Non tamen, quod omnia tam siccè, tam religiosè, quin aliquando incalescat, aliquando illucescat illa *Mens divinior, atque Os magna sonaturum.*

Quæ philosophice scripsit magna in vestibulo ferunt Mersenni & Gassendi nomina; quin & in his poeticis memoretur ὁ μακαρίτης Edmundus Waller, nobilissimus poeta Anglus, & apud suos quasi Numerorum pater, qui authori Nostro semper inter amicissimos fuit; & Monitor non defuisset, si Materia Culpam non protelasset.

Præter parodias nonnullas, nihil hîc cum Virgilio, Ovidio, reliquisve poetarum principibus. Noluit de toties recoctis phrasibus, & de communi penu quicquam apponere. Quid Nobis *servum pecus* Imitatores, cum ipsosmet, quos imitantur, præsentes habemus? Quis guttam quærit, cui ad manum est ut *toto se proluat auro*?

Avia Pieridum, ut & ubivis aliquid novum, & minime tritum meditari amavit. Si in Syllabarum Modulo quandoque negligentior sit, profecto apud veteres poetas (Christianos velim) hoc non insolens fuit. Fortasse & alia sunt quibus non tanti habuit criticorum plebi in omnibus abblandiri.

Si

Si quærant Historici unde ista de Æthiopibus; de Neptuno, de Jove, diisque reliquis convivantibus μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας; videant Homerum testem satis luculentum. De Rege Ergamene, & famosâ illâ Sacerdotum strage consulant Diodorum Siculum lib. 4. De more isto Ægypti dirimendi lites per *Collare*, & Gemmam, *veri indicem*, eundem habent Diod. Sic. & Ælianum, à quibus V. V. C. C. Seldenus, & Marshamus, & plures alii in sua traduxerunt.

Quoad cætera, neque Chronologos, neque Philosophos moramur multum. Theologis vero ut quodammodo satisfiat nonnulla incumbit cura. Non quod Thomistas, Scotistas, aut nescio quos Seraphicos,

tanti

tanti habeamus; sed Nicæni Patres, sapientia Græca, & magnus ille Athanasius authori nostro horrida bella interminantur. At dicendum est eum in istis mysteriis poeticè aliquando (potius quam Catholicè) delirare.

Sed vero & istius Sæculi Divus ille Hilarius, ad Constantinum Augustum libro, eadem queritur; *Conscii sumus quod post Nicænam Synodum nihil aliud quam fidem scribimus, dum in verbis pugna est, dum de nativitatibus quæstio est, dum de ambiguis occasio est, dum de Autoribus querela est, dum de studiis certamen est, dum in consensu difficultas est, dum alter alteri Anathema esse cœpit, prope jam nemo Christi est. Incertis enim Doctrinarum verbis vagamur; & aut dum doce-*

docemus perturbamur, aut dum docemur erramus. Proximi anni fides quid immutationis in se habet? primum quæ Homousion decernit, tacet, sequens rursus Homousion decernit & prædicat; tertium quæ Usiam simpliciter à patribus præsumptam per indulgentiam excusat, quartum non excusat, sed condemnat. Tandem eo processum est, ut neq; penes nos, neq; penes quenquam ante nos sanctum exinde aliquid aut inviolabile perseveret; annuas atque menstruas de Deo fides decernimus, decretis pœnitemus, pœnitentes defendimus, defensos Anathematizamus, aut in nostris aliena, aut in alienis nostra damnamus: & mordentes invicem, jam absumpti sumus ab invicem. Et ipsemet Constantinus quam dissentiens fuit à sacris hujus temporis rixis,

&

& quam ægre tulit Græculorum altercandi ingenium, Index sit illa ad Alexandrum, &c. Epistola apud Eusebium: ubi dolet pro parvis & valde modicis causis, propter leviculam quæstionem, propter parva & vana Sermonum Certamina, inanem verborum strepitum, subtilitates, futilitates, infantum fatuitates, fratres fratribus committi; & ad necessitatem blasphemiæ, aut Schismatis impelli.

Ad eadem concinit inter Catholicos istius sæculi Poetas Aurelius Prudentius:

Fidem minutis dissecant ambagibus,
Ut quisque linguæ est nequior.
Solvunt ligantque quæstionum vincula
Per Syllogismos plectiles.
Væ Captiosis Sycophantarum strophis,

Væ

Væ versipelli astutiæ.
Nodos tenaces recta rumpit regula
Infesta dissertantibus.
Idcirco Mundi stulta delegit Deus,
Ut concidant Sophistica.

Utcunque autem illius sæculi Poetæ novum prospicientes campum, in arenam descendunt fervidi: non jam Læstrygonas, Harpyiasque premunt, aucupantur; sed Monothelitas, Pneumatomachos, Homuncionistas (nova Monstra) Hæreticos toto Marte confodiunt.

Et quàm avide ubique sectantur ænigmata illa Sacra, Oidipodas agere delectati! Nova Mysteriorum segete luxuriantes, & insolito cæcutientes lumine, mirifico alite æthera petunt. Belle Noster ille Sedulius Presbyter, in uno versiculo

lo totum ſpirans Athanaſium

---una manens deitatis forma perennis
Quod ſimplex triplicet, quodque eſt tri-
plicabile ſimplet.
Hæc eſt vera fides---

Nos profectò longe ſequimur; entheus ille tandem deferbuit ardor; tali œſtro non rapimur; & *Nobis non licet eſſe tam diſertis.*

Maluit hic Noſter inter primos & piſcatores Apoſtolos ſimplicitatem diſcere Chriſtianam, quam apud Nicænos patres, & Græculos Theoſophiſtas cerebellum perdere attonitus. Contentus nomine Philoſophi, laico ingenio, & ultra rationale animal parùm ſapientis. Sed nollem te, Lector, ulteriùs detineri. Vale, & fruere.

Siqua

Siquæ voces insolentiores sint, habes qualem qualem Explicationem.

Pag. 5. Ver. 89. { Umbri, *Umbrarum filii.* Somnites, *Somnigenæ, à Somno prognati.* Amenenees, Atheneentes, *invalidi, languescentes, ἀ μένειν, ἀσθενεῖν.*

p. 6. v. 103. Agyrtis, *Montinbanchis.*

p. 17. v. 348. Alazonibus, *Jactatoribus.*

p. 21. v. 434. Tertia verba Dei, *SS. Scriptura. In lib. de Cive, c. 15. triplex verbum Dei, 1. Rationale. 2. Sensibile. 3. Propheticum.*

p. 22. v. 474. Plemmyris, *Mare plenum, seu æstus maximus.*

p. 26. v. 548. Ephorum, *Episcopum.*

p. 27. v. 367. Bouleuterion, *Locus ubi patres considebant.*

p. 37. v. 1239. Cnodula, *Animalia magnitudine, aut qualitate noxia.*

p. 60. v. 1299. Chronometra, *Horologium.*

p. 68. v. 1475. Oveſcere, *Oves fieri.*

p. 79. v. 1722. Epodis, *Exorcismis, incantationibus.*

p. 82. v. 1779. Verborum posteritatem, *Consequentiam.*

p. 83. v. 1881. Hæredicus, *Hæres.*

p. 87. v. 1975. Gallimatiam, *Inconditam verborum farraginem.*

v. 1976. Ducocalanus. *Fr. du Coq à l'âne.*

v. 1979. Lalia, *Infantum balbutientium Dea.*

p. 94. v. 2047. Carolusque agnus, *Carolus magnus.*

p. 100. v. 2175. Vivi-Comburia, *De Hæretico Comburendo, antea hæc in Anglia; sed jam Compendio, per Ordinarium quemlibet, sine ambage. Vid. Stat. H. 4. 2. 15.*

HISTO-

HISTORIA ECCLESIASTICA.

DIALOGUS.

SECUNDUS, PRIMUS, *Interlocutores.*

Sec. QUid fers, *Prime*, novi? Viſendæ quæ fuit urbis
Cauſa tibi, modò qui ruris amator eras?

Pr. Rus mihi carcer erat; quo quamvis non male clauſo,
Intravit bello prætereunte Metus.
Verum tu quid agis, qui magnâ tutus in urbe
Invito, Muſis, Marte, *Secunde*, vacas?

Sec. Non facio magni Muſas; doctaſve ſorores,
Sunt illæ noſtri triſtis origo mali.
Nonne vides rerum totus muterur ut ordo?
Utque pium dicunt, quod fuit ante ſcelus?

Perfidiam, cædes, perjuria, furta, rapinas,
Nonne vides civis dicier acta boni?
Quam Christus dixit sinceram Relligionem
Monstrant perspicuè tradita jussa Dei:
Addas à Christi sperandam morte salutem,
Munera servatæ Relligionis habes.
Pr. Nunc impossibilem quandam formatur in artem,
Non Pietas vitam, Theiologia dabit.
Deque Dei dicunt naturâ dogmata vana
Pastores, populo non capienda rudi.
Excutitur natura Dei secreta. Sciendum est
Quid, Quando, Quare, Quomodo vult & agit.
Præter Opus, Leges sanctas, Nomenq; timendum,
Scire valent homines de Deitate nihil:
Sed nostri voluere viri præscire videri,
Quid Deus extremum judicat ante diem.
Unus, ab æterno pendere, air, omnia verbo,
Alter, ab arbitrio multa venire suo:
In partes veniunt omnes quibus utile bellum est:
Sic Doctis debes inde sequuta mala.
Nec miror, Natura homines raro facit ipsa
Egregiéve bonos, egregiéve malos,

Egre-

Egregiè stultos, aut egregiè sapientes;
Perficit inceptum quodque Magister opus.
Ostendit Natura Deum; summeque colendum,
Sed cultus veri non docet illa modum.
Sec. Quæ nescit Natura, potestne docere Magister?
Pr. Quid ni, Doctorem si docet ipse Deus?
Sec. Quem vero docuit Deus, & quo teste scimus
Credibili, quenquam sic docuisse Deum? 40
Pr. Primus erat Moses, cui testes Signa fuere
Edita in Ægypto, retrogradoque mari;
Proximus huic Aron frater; summúsque sacerdos
Doctus voce Dei est, ordine quique suo.
Tum Testamenti veteris his adde Prophetas,
Et Jesum Christum, qui fuit ipse Deus;
Postremò Paracletus, id est, Ecclesia Christi
Credenda est veri verba docere Dei.
Sec. Adde & Phanaticos hujus nova lumina sæcli;
Et Romæ, si vis, adjice Pontificem, 50
Sed scio, non docuit pugnantia dicere secum
Verba Deus. Lex sunt, & nisi clara mihi,
Perspicuè descripta tenet quæcunque requirit,
In libris sacris, lex Vetus atque Nova.

Quorsum igitur doctæ lites? Sententia dispar
Doctorum parti demit utrique fidem.
Me sequere ad Regnum Cœlorum clamitat Alter,
Imo me potius, clariùs Alter ait.
Vela ratis sanctæ jactantur in aere scisso:
Ejicitur Pietas simplicitasque foras.
Rex noster nobis & Moses est, & Aäron;
Nescio, Doctores qualia regna volunt.
Omnes alloquitur Dominus per Biblia sacra;
Verbaque, clam nobis, nulla susurrat eis.
Dic mihi, *Prime*, precor, secli studiose vetusti,
Et severe satis Censor in Historia,
Quis fuit ille hominum qui se (nisi Rex fuit idem)
Esse Deo-doctum dicere primus erat?
Pr. Scis ut Aristotelis trutinata cacumina rerum
In duo divisit, Stultitiam, atque Dolum.
Est Dolus in rebus, sunt certi denique stulti,
Utris conveniunt Regia sceptra magis?
Et melius defendet uter Stultusne Dolosum,
Anne Dolosus eum qui caret ingenio?
Sec. Arma Deo-doctis ipsorum Lege negantur;
Vita truces gladios tam pretiosa fugit.

Ergo

Ergo quibus telis, quibus artibus, & quibus armis
Nos hi defendent, bellaque nostra gerent?
Pr. Quos tu forte times hostes, non dico nec arma;
Sunt hostes alii, terribilesque magis.
Est Mundo nostro Mundus conterminus alter,
Nostri dissimilis, perpetuusque comes:
Qui Phœbum nunquam vidit nunquamque videbit,
Quantuncunque gradum grandiat ille suum;
Quemq; habitat populus numerosus, qui neq; mortem
Nec morbum norunt; Spirituale genus;
Umbræ, Somnites, Amenantes, Asthenontes,
Et Cacodæmonii, Dæmoniique alii;
Quotquot & hinc homines nostri moriuntur ad illos,
Nec Regum Leges id prohibere valent.
Hi nobis hostes, hi nos terroribus implent,
Defessos animos nec relevare sinunt;
Invadunt homines noctu, somnoque ligatos
Terribiles oculis, anguibus, atque minis.
Attamen ad lucem, percussi pectoris agmen
Spectrorum, ventis ocyùs, omne, fugit.
Sed quoniam meruebat ab his, quod erat meruendum,
Et sperabat ab his omnia, turba levis.

Ars non magna fuit, jam frænis ore receptis,
Ducere perdomitos quâ voluere viâ.
Sufficiebat enim, conjunctis fœdere agyrtis
Cum sibi sit populi concilianda fides,
Alter ut alterius virtutem magnificaret,
In speciemque Artis verba locare nova:
Hinc Magus, Astrologus, Divinus, Sortilegusque,
Creditur indoctis, esse Propheta Dei;
Talibus & cupiunt Regni committere jura,
Aut Præceptores Regis habere sui.
Sec. Scire velim fontem sceleratæ qui fuit artis,
Primaque quæ tantæ fraudis origo fuit.
Pr. Orbe fuit toto quondam sapientia vultu
Uno, jus Patriæ scire & amare suæ;
Quam docuit Natura, peritior Arte Magistra,
Commoda quæ jussit quærere quemque sua.
Ergo suæ causa conspiravere salutis
Exigui multi magnus ut esset homo;
Cunctorumque opibus communem ut pelleret hostem,
Servaret pacem, justitiamque domi.
Regibus hinc vires, populo sunt otia nata;
Artibus ingenuis otium origo fuit.

Tunc

Tunc aſtra, & cœlum mirantibus, orta libido eſt
Quærere quid faciunt, quo properantque loci;
Qua nobis facit arte diem Sol, Lunaque menſem,
Annum complures ædificantque Dies.
Nec leges tantum Stellarum quærere; frontes
Inſpiciunt; utrum proſpera, necne ferant.
Dama viatorem ſic ſpectat prætereuntem,
Fortuitus quoniam neſcit, an hoſtis eat.
Hinc primo nobis Ars utilis Aſtronomorum,
Ingenii puri filia nata fuit;
Hæc cum Deliquium certa prædiceret hora
Phœbi vel Phœbes, res faceretque fidem:
Si quo, quodque, loco cœli ſe oſtenderet aſtrum,
Et quando, & nomen dicere promptus erat,
Quantus erat ſtupor bipedum, quanti faciebant
Aſtronomum! Socius creditur eſſe Dei.
Attamen ut tritici, creſcunt zizania, in arvis,
Ambitio ingeniis gaudet adeſſe bonis.
Nam cum ſe tanto ſenſerunt eſſe in honore,
Et ſua dicta, velut dicta valere Dei,
Uti ſtultitiâ populi voluere, timeri
Quærunt, humanum deſpiciuntque genus.

Credi ſcire futura volunt quæcunque; quia aſtris
Sunt inſcripta, aiunt, nec legit aſtra alius.
Nec modo prædicunt adverſa & proſpera Regum,
Sed modicis etiam fata parata viris.
Sec. Dic quibus in terris primùm, quo ſole, lutoque
Egregio ingenia hæc nata fuiſſe putas?
Pr. Ne dubites, illic ubi ſumma potentia ſolis
Semper erat, tellus & bene cocta fuit;
Multus ubi ſerpens & corpore naſcitur ingens,
Ingenio vincens quicquid habebat ager.
Sec. Æthiopas dicis, quos, ſunt qui dicere primos
Non dubitant hominum, quos generavit humus.
Aſt ego cum multis deductas eſſe putavi
Artes Ægypto quaſque Mathematicas:
Cernere ubi ſtellas longus concedit Horizon;
Adnictant quoties, quo coeuntque loco.
Nonne Ægyptia erat pretio ſapientia quondam
Ingenti? Et Græcis non erat inde ſua?
Quo niſi in Ægyptum Plato, Thales, Pythagoraſque,
Atque alii plures, eximiique viri,
Et vacuus, nec habens longas quo falleret horas,
Ad mercandum artes ibat & ingenium?

Hæc

Hæc etiam Moſi placuit ſapientia, cum vix
Nomen fama ſatis noverat Æthiopum.
Pr. Ægyptus Græcos, Græci docuere Latinos,
Artes; atque etiam (non nego) ſacra ſua.
Sed tamen Æthiopes priùs Ægyptum: Fuit illa
Limus, quando ingens fama erat Æthiopum.
Æthiopes coluere Deos, Urbes habuere,
Rexerunt, & erant artibus egregii,
Ægypto nondum prognatâ: Nam pietatis
Mercedem hanc illis appoſuere Dii.
Nam quantis, quotieſque, Deos epulis meruere,
Eſſent ut placidi, ſubmadidique ſibi:
Neptunum imprimis, ſi vis cognoſcere, teſtis
Natus in Ægypto certus Homerus erit.
Gratus ob hæc, limum delatum flumine Nilo
Neptunus ripis addidit Æthiopum;
Firmavit Phœbus; miſſoque à montibus altis
Ignoto nobis Jupiter imbre rigat.
Nam ſurgens Nilus dum campos contegit undis
Nunc etiam Ægyptum dum rigat ædificat.
Quam ſimulatque pati potuit, cœpere colonis
Exercere ſuis Æthiopes Domini.

Atque

Atque suas populo leges, ritusque dedere,
Et sibi subjectos sic tenuere diu.
Sec. Quis fuit Æthiopum status? Tum summa potestas
Cujus erat? Regis solius an populi?
Pr. Nomine Regis erat, sed regnavere Sophistæ,
Quos deceptores diximus Astrologos.
Hos quia sermones cum Dis conferre putabat
Plebs stupida, ignorans atque futura tremens,
Regum electores voluerunt esse suorum;
A solis, ipsi, Dis voluere regi.
Et sic Sacrifici Regem, fictique Prophetæ
Per multos annos dantque reguntque suum.
Quid faceret Rex quoque die, quid qualibet hora,
Quando dormiret, quosque cibos caperet;
Quodque magis mirum est, quando discedere vita
Debebat Rex, nec quærere qui meruit,
Audax dictabat Nebulonum Ecclesia stultis:
Parebant Reges, Lex valuitque diu.
Donec Alexandri paulò post tempora magni,
Rex fuit Æthiopum nobilis Ergamenes;
Qui regum vitam pendere à gentis iniquæ
Arbitrio, indignum censuit esse viro.

Hic

Hic igitur misso delevit milite stirpem
Omnem, latrones anticipatque sacros.
Sic ratione dolum detexit, & ense abolevit
Ergamenes sapiens, nobilis Ergamenes.
Ex illo Æthiopum fit tempore pectus apertum,
Humanæque capax gens rationis erat.
Et simulatque Dei cœpit doctrina doceri,
Christi cum primis hi subiere jugum.
Ad Græcos artes venere bonæque malæque,
Ante ex Ægypto quam fuit Ergamenes.
Una sacerdotis gens semper habebat honorem
Ægypto, Sophiæ sanguis origo fuit.
Natos quisque sua pater instituebat in arte;
Ingenii fuit his una Magistra domus.
Sed numerosa domus, namque illis tradita alendis
Ex tribus Ægypti partibus una fuit:
Doctaque stillabant præceptis ora profundis,
Quæ sitiens hausit Græcus, & Assyrius.
Mos erat unus eis ad sydera laude ferendus,
Nempe, in judiciis quem tenuere modum.
Nullus erat strepitus, nec vox audita clientis,
Patronis nullus, causidicisque locus.

Nam

Nam triginta viri jus cognitionis habebant
De re quæ nondum, cuja liquebat, erat.
Conſpicuis totidem delecti ex urbibus omnes;
Unus & adjectus, Præſidis eſſe loco.
Diſtinctum gemmis Præſes collare ferebat,
Quod vix credibili luce micaſſe ferunt.
Ergo (Index Veri) Veri quoque nomen habebat,
Victrici cauſæ nomen ubique datum.
Illud enim Præſes cum ſcriptis applicuiſſet,
Vera an falſa (legens) ſint ea ſcripta videt.
Ergo ſuam quicunque petit rem quam tenet alter,
Et patriâ lege ut reſtituatur Agit,
Is Quid ſit factum, quo Pacto, & Quando, ſimulq;
Quid Teſtes dicant, quid Ratione ratum eſt,
Et documenta ſui juris ferre omnia ſcripto,
Et non ambiguo, debuit hiſce viris.
Hique legunt ſecum, quo vult petitore beante;
Nullus non ſcripti penſitat omnem apicem.
Copia Scripturæ ſit; reſpondere jubetur
Qui tenet & cauſam verificare ſuam.
Tum ſcripto rurſus petitor reſpondet, & ille
Qui tenet huic iterum. Denique ter ſit idem.

Se. Nil video hic magni, nec magna laude ferendum;
In qua parte orbis non reperitur idem?
Pr. Sed neque miror ego. Fertur ſententia. Nemo
Obloquitur. Præſes judicat, at tacitus.
Namq; ut conſeſſum eſt, ſcriptũ effert Præſes utrumq;
Collocat in menſam, ſeparat atque manu.
Detractum collare ſacrum ſcripto admovet uni:
Et certus litis terminus ille fuit.
Juſtitiam tacitam ſine tempeſtate forenſi
Miror; quam nunquam vis aliena movet.
Se. Hoc rectè, ſed utrum legiſſent ſcripta priuſquam
Collare appoſitum eſt, noſcere difficile eſt.
Parcere enim tanto cur non potuere labori,
Cum nil referret pars utra juſta fuit?
Pr. Tune ita inhumanos potuiſti credere lectos
Spectatæ fidei, præcipuoſque viros?
Se. Non ego inhumanos homines dico, ſed iniquos.
Ut quid cuique libet ſic quoque quiſque facit.
Sed quia non multùm refert æquine, an iniqui
Hi fuerint, fuerint ut ſibi cunque placet.
Sed dic, Ægyptum mos hic, venitne ab Hebræis,
An contra? quoniam par fuit his, & eis.

Pr. No-

Pr. Neſcio. At alterutrum ſi fortè neceſſe putarem,
Ægypti (dixim) mos fuit ille prius.
Et maribus pueris præputia ſcindere circum,
Author Niliacus, non Abrahamus erat.
Se. Verumne eſt ergo quod rerum ſola novarum
(Ut vulgo dicunt) Africa mater erat?
Pr. Deinde Sacerdotum numerus, cum creſcere cœpit
Doctorumque fuit turba moleſta ſibi,
Ibat in Aſſyriam pars magna vocata. Sciendi
Sortem venturam tanta libido fuit.
His multas urbes terraſque dedere colendas
Aſſyrii. Cura his Relligionis erat,
Nomine Chaldæis: Nomen venerabile quondam,
Ut Magus, ut Sapiens, utq; Mathematicus.
Sed quando gentem Romanus vicerat illam,
Niliacum populum ſubdideratque levem,
Venerat & Romam Chaldæus; tunc inhoneſtum
Chaldæi nomen, Philoſophique fuit.
Nam Regum mortes, audax, bellique futuros
Eventus, promptus dicere ſolus erat.
Perfidiæ cœptis audacibus atque pericli
Plenis, ſpem ſolitus vendere ſolus erat,

Matro-

Matronis ſuaſor, vates, adjutor & idem
Chaldæus ſemper turpis amoris erat.
Aſtrologus, Leno, Chaldæus, Philoſophuſque,
Judæus, mendax atque Mathematicus,
Sortilegus, Vanus, Deceptor, Veneficuſque,
Nomina certa ſcias unius eſſe viri;
Quem Româ Reges potuerunt pellere ſæpe,
Pulſum non potuit Roma tenere foras.
Sec. Claudius, ut noſti, Ptolemæus qui fuit author
Magni operis, minimè vanus habetur homo;
Aſtronomus priſcoque & noſtro tempore clarus,
Ille Genethliacæ conditor artis erat.
Is, quod ab aſtrorum dependent omnia nutu,
Fortunam & ſobolem ſyderis eſſe docet.
An ſtellas torpere putas ſine viribus; aut vim
Non efferre ſatis poſſe putabo ſuam,
Quæ tamen ad nos uſq; ferunt lucem atq; calorem,
Et mutant faciem temperiemque ſoli?
Nilne frequens cœli facit obſervatio, nonne
Id quod ſæpe fuit, nos docet id quod erit?
Pr. Non. Scit enim quid erit niſi qui ſciat omnia nemo;
Omni contribuunt omnia namque rei.

Neſcit

Nescit Ephemeridum confector postera quid sit
Allatura dies; decipit ille sciens.
Et cùm prædicit mala publica, cogitat illa
Quo pacto faciat; dignus & est laqueo.
Sec. Verum cur habuit Chaldæos Græcia nullos,
Græcia Romanis nota Magistra viris?
Pr. Ob multas causas. Non fallit Aruspicem Aruspex;
Callida Græcorum natio tota fuit;
Nec deceptores fictos habuere Propheras,
Sed proprios sibimet; nempe genus Logicum;
Ars erat hisce malam, victricem reddere, causam
Dicendo, quarto propria & illa modo.
Adde quod & pauper dominis subjecta Latinis
Natio tota fuit; non erat unde darent.
Namque Impostori non est locus ille salubris
Qui lucri sterilis, fertilis ingenii est.
Ægyptus Græcis ultro non attulit artes
Ingenuas; Græci sed petiere viri.
Pythagoras, Thales, Plato, plures; nec petiere
Ægypti fraudes, nec sacra Niliaca,
Nec demonstrandi præcepta, nec Officiorum;
Sed mensurandi quicquid in orbe fuit.

Se. Quis

Se. Quis Græcos reliquas artes docuit? Quis Elenchos?
Quis morum normam, juſtitiæque dedit?
Pr. Socratis inventum Dialectica dicitur eſſe,
Una quidem, dici quæ ſolet Ironia.
Nam tantum rogat, & vult ſe nil ſcire videri,
Perpetua atque atrox hoſtis alazonibus,
Quæ ducebat eos ſenſim, quærendo, ſequendo,
Non perceptibiles molliter in laqueos,
Mulciber ut Martem quondam fertur tenuiſſe,
Turpiter implicitum ridiculumque Deum.
Inde fuit magnis exoſus civibus, atque
Ingenio vitam perdidit ipſe ſuo.
Primus & ille fuit patrias concludere in Artem
Leges, menſurans jus ratione ſua.
Et quia rem populi malè curans, ſed ſua rectè,
A populo Sapiens audit ubique loci.
Rectores ſtultos ridens nimis ambitioſe,
Nec juvit, civis nec bonus ipſe fuit.
O utinam, matulâ, mortem prius oppetiiſſet,
Ictus ab inſana conjuge turpe caput,
Quam de Juſtitiâ cœpiſſet ſermocinari,
Et vitæ dominis ſcribere jura ſuæ.

Namque ab eo multi didicerunt, publica primò
Censuris, cives, subdere jura suis,
Scribereque ad vulgus præcepta Politica stulti
Certatim, ut stultos gloria vana jubet,
Et, Libertatis specioso nomine, Leges
Negligere, & Reges esse putare lupos.
Quos inter Stagyrita fuit, licet ipse Tyranni
Doctor erat magni, magnus Aristoteles.
Quem Cicero, & Seneca, Tacitusq; & mille secuti,
Reges nos nostros dedocuere pati.
His Democraticis lectis Authoribus, & qui
Nil Libertatem significare putant
Præterquam vice quemque sua regnare, nefanda
In Regem cives arma tulere suum:
Quo bello periere virûm prope millia centum,
Et victus tandem Rex jugulatus erat.
Quod fieri facinus plebs nunquam passa fuisset,
Maxima ni Cleri pars animasset eos;
Grex Aristotelis fuit hic; Metaphysicus atque
Physicus, & Logicus, Rhetoricusque simul;
Et quorum mandris nunc est Academia nomen,
Noster erat Pastor summus Aristoteles.

Sa. No

Sc. Non tanti puto scire fuit Græcè atque Latinè;
Nec nova vox pretio sanguinis empta placet,
Quo nobis minus esse licet felicibus absque
Linguis externis, quàm fuit Assyriis?
Cur contenta sua fuit unâ Græcia Lingua
Garrula, nec petiit verba Latina prior?
Quare qui linguam solam addidicere Latinam,
Illam nec valde, prætereaque nihil,
Dicuntur Docti; qui scit bene pluribus uti
Dicitur Indoctus, Plebs, Idiota, Rudis?
Pr. Quæritur hoc rectè; nempe hac latet anguis in herba;
Fons erat hic nostri principiumque mali.
Nam Græcis, Sapiens, simul ac virtute virorum
Septem, præclari nomen honoris erat,
Incœpit multis quibus otia supperiere
Libertasque animi Philosophia coli,
Mundum hi, non libros legerunt, ingenioque
Incœpit causas quærere quisque suo,
Nullius addictus jurare in verba Magistri,
Solus enim his primis Author erat Ratio,
Horum Epicurus erat, Plato, Zeno, Democritusque,
Pyrrho, Aristoteles, nescio quotque alii,

Digni laude viri, quorum sapientia juvit
Humanum multâ commoditate genus.
Hujus, post illos, devenit gloria laudis
Ad quotquot primos hi docuere viros.
Hos tamen equales ne credas esse Magistris;
Ingenio quoniam non sapuere suo.
His successerunt alii, verùm inferiores;
Atque artes lento sic periere pede.
Philosophis sed honos habitus non omnibus idem est
A cunctis; unum hic prætulit, ille alium.
Et distinxit eos nomen quandoque Magistri,
Et quandoque Scholæ, quo docuere loco.
Hinc Stoa, & hinc Peripatus, multarum hæresiumque
Obvia sunt veteri nomina in historia.
Se. Hæresis, oro, quid est? Nam me convicia tantum
Fecerunt magnum crimen ut esse putem.
Pr. Doctorum Docti pugnans cum Dogmate Dogma,
Hæresis à Græca gente vocata fuit.
Se. Cujus erat quæso legis violatio? natæ,
Hæresis, an positæ? Crimen ut esse sciam?
Pr. Neutrius. Erat homo quia nemo libenter, & omnis
Libera apud Græcos Philosophia fuit.

Hi converterunt Pietatem in Theiologiam
Primi, spernentes tertia verba Dei.
Mox illis bellum peperit sententia discors,
Pugnari & cœptum est fustibus & baculis.
Nec Græcis tantùm fuit hæc sapientia cordi,
Semina dissidii sparsit ubique loci.
Quantum orbis patuit Romanus, rixa erat inter
Cœcos, de, Quis habet lumina clara magis.
Quorum olim mores, lepidus, depinxit ineptos
Lucius, & postquam desiit esse Asinus.
De quorum vitiis, ut dignum est, stultitiaque,
Quantumvis Rhetor, dicere nemo potest,
Vile genus, lucri cupidum, nil turpe recusans
Auri suaveolens unde veniret odor;
Infima fæx plebis, pauper gens, atque superba,
Nullius frugi, nil nisi barba gravis.
Frontibus austeris obsceni, totaque vita
Ipsorum, contra quam docuere, fuit.
Se. Nunc quoq; Centauros videor, Lapithasq; videre,
Clamosæ quoties audio verba Scholæ.
Nec non Theiologûm libris convicia fœda
Miror, & indignor, cumque rubore lego.

Nam qui Theologis dissentit, protinus audit
Passim Blasphemus, Atheus, Hæreticus.
Improba non dicet mulier convicia summa,
Si non se læsam sentiat esse prius.
Pr. Non læsum credis Clerum, sapientia quorum
Spernitur, & parvi ducitur ingenium?
Virtute Ingenii dominari est summa voluptas;
Te, quibus hanc tollis, posse placere putas? 460
Et quibus est commissa teipsum cura docendi,
An diversa putas hisce docere leve?
Sunt quibus est etiam doctrinæ gloria, Panis;
Non lædis, faciens hosce perire fame?
Si mandrita, pecus subreptum viderit iri,
Non vis ut fures clamet adesse gregi?
Sec. Pastorem verò rectè non increpat alter
Pastor, nec furem fur bene, parque parem.
Pr. Confiteor. Verum quid agemus? Relliquiæ sunt
Antiquæ nobis insipidæque Scholæ. 470
Tempore namque illo, quo nostræ Præco salutis,
In Græcis sparsit semina, Paulus, agris,
Maxima erat mundo falsorum Philosophorum
Copia; nequitiæ Plemmyris, illa fuit.

Quorum

Quorum non paucos Ecclesia sancta vocavit
Ad mensam. Crevit sic parasita Fides,
Victum communem ut Christi cultoribus esse
Sensit egens nebulo, nomine Philosophus,
Rebus in adversis succurrere & omnibus omnes,
De grege Christicolûm se simulavit ovem. 480
Acceptusque fuit. Quid ni? Fuit utilis ille
Militiæ Christi; dux fuit & sapiens.
Namq; Orator erat, doctusque abducere ab hoste,
Si cui forte duces non placuere sui.
Idem doctus erat duri vibrator Elenchi,
Et dilemma anceps torsit utraque manu.
Eminus è Cathedra telis pugnare peritus,
Cominus & furcis vincere doctus erat.
His igitur multis usa est Ecclesia Christi;
Nam docti multo sunt in honore bonis; 490
Et curanda ferè traduntur ovilia magna
His solis, sanctas hi Synodosque regunt.
Nam licet in Synodis Patres, Sanctique piique,
Atque proba noti simplicitate viri,
Philosophos numero superarent, attamen illos
Vincere suffragiis non potuere suis.

Attonitus verbis peregrinis Philosophorum
Vir simplex contrà dicere non potuit.
Christi vera Fides, Essentia quid sit ab Ente
Abstracta, ignorans, obstupefacta tacet.
Non ita Philosophi Patres; sed quisque Magistri
Dogmata conatur reddere vera sui.
Scinditur in partes Ecclesia; risit at hostis
Elanguitque jacens debilitata Fides.
Esse novæ princeps fuit ingens gloria Sectæ
Philosopho, sine qua non erat unde ederet.
Sic doctrinarum nascuntur mille colores,
Dum nebulo fama nobilis esse cupit.
Nascitur hinc odium, & pugnandi magna libido;
Sed pacem servant arma negata Gregi.
Mutua sed jaciunt convicia; credit utrique
Ethnicus, & Christi dulce jugum refugit.
Alter & alterius dum damnat dogmata, natum est
Nomen & Hæretici, Catholicique viri.
Nam cum finisset Synodi sententia litem,
Vincere Catholicum, vinci erat Hæreticum.
Consensere tamen signati nomine Christi
Contra Gentiles lignicolasque viros.

Ergo

Ergo miles erat quoties bellum fuit inter
Ipsos Romanos Christi cola egregius.
Hi Constantinum fecerunt vincere, & ille,
His, non credentum sanguine lavit humum;
Cunctaque falsorum destruxit templa Deorum,
Unius & sanxit publica sacra Dei;
Pastoresque gregum magno dignatus honore est
Præcipuos; Christi cultor & ipse fuit.
Summe remporibus Eccleſia floruit illis,
Agrorum sanctis proprietasque redit.
Inque dies crevit grex Christi; accessit ad illos
Omnibus è terris innumerus populus,
Principis exemplo, vel prosperitate vocati
Temporis, aut aliqua voce Ministerii.
Jamque nihil deerat quod gentem reddere Christi
Fœlicem posset ni sibi deesse velit.
Sec Defuit (haud dubium est) quod erat. Qui non bona norit
Ipse sua, aut nescit quid juvet aut nocear,
Hunc nec agri nec opes fœlicem reddere possunt,
Nam sibi divitiis ipse molestus erit.
Pr. Est ita. Divitias dederit si numen avaro
Quantum opt: magnas, ambitiosus erit.

Si

Si rerum curam commiserit ambitioso,
Vult dici sapiens, atque superbus erit.
Esse datam dicet, sicut par est, sapienti,
Debitaque ingratus, quæ capit, esse putat.
Annis usa fuit paucis Ecclesia pace,
Quando commisit lis nova Philosophos.
Inter Alexandrum certatur, & inter Arium,
Inter, id est, Ephorum, Presbyterumque suum,
Christus an æqualis Patri fuit, an minor illo,
Illi, par visus, huic, minor esse Deo.
Ad mensam cœptum est, atq; inter pocula quæri:
(Ad mensam esse solet libera lingua mero.)
Hinc abit ad Cathedras sacra controversia sanctas,
Sectumque in partes concitat inde gregem.
Mox & Alexandri celebri pugnatur in urbe,
Et diversa furens miles in arma ruit:
Rex Constantinus multos jam, militiæque
Florem, civili clade perire videns,
Ut Regem decuit prudentem, tollere causam
Dissidii studuit, & stabilire Fidem;
Convocat ex omni terrarum parte suarum
Doctos Rectores, Presbyterosque viros.

Ordi-

Ordinis & primi tunc convenere Trecenti
Octodecimque graves eximiique Senes.
Hæc Nicena fuit Synodus Patrum generalis,
Primaque Romani totius orbis erat.
Cum consediſſent, in Bouleuterion intrat
Princeps, in medio ſtanſque ſalutat eos.
Conſurgunt Patres, ſed eos jubet ille ſedere;
Nec voluit Princeps ipſe ſedere prior.
Ingenium nunc diſce virorum Philoſophorum
(Si modo Philoſophus, Simius eſſe poteſt.)
Diſce quid ad mores confert legiſſe Platonem,
Aut Ariſtotelem, aut Biblia ſacra Dei,
Si legis ut doceas, & non ut vivere diſcas;
Virtutem nihil eſt ſcire, niſi facias.
Urbem Nicenam venere à finibus orbis,
Ut fieret cunctis unica certa Fides,
De Chriſto, cultuque Dei per ſecula Patris
Æterni, libris convenienſque ſacris.
Sed quid fecerunt? Paſtoris crimina Paſtor
Accuſat, Patrem dedecoratque Pater.
Defert ad Regem ſua quiſque inſcripta libellis
Jurgia. Doctrinæ cura nec ulla fuit.

Hac

Hac iter esse putas ad pacem? Ecclesia numquid
Moribus his sponsa est immaculata Dei?
Quid Constantinus fecit? Capit ille Libellos,
Atque legit, lectos condidit inque sinum.
Sanctorum invidiam miratur, & ambitionem,
Sordes, mollitiem, & facta pudenda virûm,
Deinde gravis culpæ, sed leniter, admonet illos,
Et docet ut ridens Ethnicus illa videt.
Certè ego si vestro vidissem ex ordine quemquam
Talia peccantem qualia fertis, ait,
Non modo rem turpem tacuissem, veste sed ista
Texissem. Christi sic pudo poscit honor.
Vos precor ergo Patres nunc uni incumbite paci;
Cumque unus simus Grex, sit & una Fides.
Consulite ergo Gregi. Fidei componite formam;
Atq; illam faciam ne sit inanis ego.
Dixit. Et illato coram omnibus igne libellos
Comburi Patrum jussit edace nigros.
Sec. Heu, quantum experti præstat sapientia Regis
Doctorum libris, ingenioque Scholæ.
Quid fecere Patres postquam essent igne libelli
Combusti, nec erat jam locus invidiæ?

Pr. Nescio.

Pr. Neſcio. Non extant Synodi decreta. Quod extat
Indignum multis creditur eſſe fide.
Quorſum Philoſophi ſpectat Comœdia victi?
Cur hoſtis ficto vulnere ſuccubuit?
Dogmata ſed conſtat Synodum damnaſſe Ariana,
Nam viſum eſt, Jeſum, Patribus, eſſe Deum.
Doctrinas etiam ante Arium damnaſſe fere omnes,
Adverſas Fidei quam Sacra Scripta docent.
Sed dum verba Dei tentant exponere fruſtra
Verbis Græcorum, Philoſophoque modo,
Non intellectæ periere Patrum rationes,
Hæreſis & crevit tanto Ariana magis.
Juſſus Ab-æterno genitum, ſi dixeris, ecquid
(Multoties repetens) concipis inde rei?
Sec. Quî poſſum? ſuperat captum generatio Chriſti
Noſtrum, quâ Deus eſt, utque puto, Angelicum.
Sed poſſum juſſus non contradicere. Poſſum
Credere, ſi dederit qui jubet ipſe fidem.
Pr. Dicit Ariſtoteles Ens eſt Eſſentia; dicunt
Doctores noſtri quod Deus eſt Deitas.
Inque Deo Sapiens Sapientia, velle volens eſt,
Quodque Deo tribui debeat id Deus eſt.

Quem

Quem potes ex verbis sic junctis sculpere sensum?
Sec. Audio verba, meras sed video tenebras.
Tune Fidem Christi stabilitam dixeris esse
Principis imperiis, ingeniisve Patrum,
Per nova, prolatam, nil significantia verba,
Et quæ divinis sunt aliena libris?
Istane perpetuam procurant credita vitam,
Perpetuamve dabunt ista negata crucem?
Antiquos Dominus nos jussit adire Prophetas,
Cum sit salvatrix inde petenda Fides?
In Veteri sacro legitur ne Essentia libro?
Non. Neque reperies talia verba Novo.
Nam neq; Christus eo, Christi nec Apostolus usquam
More loqui jussit, sicve loquutus erat.
Progenies Noachi sic est fortasse loquuta,
Tunc cum cessarent ædificare Babel.
Sed missa hæc facio, desidero namque quid actum est
Scire, quod Hæresum spectat ad Historiam.
Dic nunc quas isto signarunt nomine Patres
Doctrinas, & quæ poena statuta quibus.
Pr. Hæreticum primò faciunt, qui, dicere nullos,
Aut uno plures, auserit, esse Deos.

Hoc

Hoc expellebant Decreto Idololatriam,
Manetis, rerum Principiumque duplum.
Hæreticum faciunt qui Mundum dixerit esse
Æternum; æterni quique opus esse negat;
Qui Jesum negat esse Deum, Genitumque, & eundem
Cum Patre; & ingenitum qui negat esse Patrem;
Quiq; alium natum esse Deo Patre præter Jesum
Dixerit; aut ipsum tempore natum aliquo;
Quique ipsum dicet, solido sine corpore, spectrum,
Vel rationalem non habuisse animam; 660
Aut illo negat esse modo Genitum quali generatur
Lumen ab accenso Lumine, & ambo simul;
Quique Deum carnem quo sumpsit tempore nostram
Descendisse negat Virginis in gremium;
Quique negat Genitum genitori ἰσούσιον esse
Ingenito; aut natum Virgine Matre negat;
Et qui pro nobis passum nostraque salute
Esse negat; vel qui mortem obiisse negat;
Et qui post mortem non surrexisse fatetur;
Vel negat ad dextram nunc residere Patris; 670
Aut negat inde iterum venturum, ut judicet omnes
Viventesque homines, quique obiere diem.

Hos

Hos facit Hæreticos Synodus Nicena. Sed Acta
Nicenæ Synodi non valuere diu.
Nam Constantini Successor ὁμόσιον illud
(Arcii fautor) noluit esse ratum.
Sic nec habebat adhuc constantem Ecclesia pacem,
Nec certam Patres quam voluere Fidem.
Sec. Non rectè Patres mysteria dicere verbis
Tentarunt, animis non capienda suis.
Namque hominem esse Deum, factis cognoscere solis;
Testibus & solis cernere facta, licet;
Facta ferebantur Christi miracula multa,
A solo fieri quæ potuere Deo.
Illa quibus mediis fiunt comprendere mente
Nemo, præter eum qui facit illa, potest.
Omne genus morbi verbi virtute fugavit,
Illum jussa levis sustulit unda gravem.
Illius ad vocem posuerunt flabra protervi
Venti, compressis & siluere animis.
Defunctis vitam; privatis lumine visum
Restituit, claudis (voce) gradumque dedit.
In vinum mutavit aquam. Bis multiplicatum
Ad populum panem numine fertque suo.

Quo-

Quorum Factorum testes habuere probatos
Niceni Patres, queis habuere fidem,
Matthæum, Marcum, Lucam, Petrum, atq; Johannem,
Discipulosque alios. His habuere Fidem.
Quî potuêre Patres igitur de re manifesta,
Et tam confessa, credere non eadem?
Pr. Scis Græcos numero reliquos superasse, & in illis
Sectam Aristotelis prævaluisse aliis.
Judæus Signis; Græcus cedebat Elenchis,
Ut qui quærebat non ὅτι sed διότι,
Sec. Sed quo fine, Dei dum propria facta fatentur,
Quærebant fieri quo potuere modo?
Pr. Scilicet in Synodo docti, indoctique fuerunt;
Doctos quos fecit lectio Aristotelis.
Indocti verò, qui nil aliud didicissent
Quam pro se Christum mortem obiisse crucis,
Et quorum nullos servabant scrinia libros,
Excepto tantum Codice utroque sacro.
Hi quia non audent adversum dicere Doctos;
Dicere nec contra Biblia sacra volunt,
Contenti sanctam Triadem firmasse, simulque
Non uno plures in Triade esse Deos;

Solliciti nimium de verbis esse timebant,
Ne quis eos Doctus diceret esse rudes.
Namque ignorabant peregrina vocabula quantum
Ad res mutandas, diffidiumque valent.
Sec. Damnatos autem quæ tandem pœna sequuta est?
Cujus ad arbitrium? Principis-anne Patrum?
Pr. Aspera pœna satis, citraque gravissima mortem.
Peccanti Clero pœna erat exilium.
Peccanti Laico via claudebatur ad omne
Civilis vitæ, militiæque decus;
Nec Patrum arbitrio (quibus accusare dabatur)
Legibus at scriptis Principis Imperio.
Sec. Crimen erat, fateor, Synodi contraria dictis,
Cum fuerint lata lege probata, loqui.
Cur tamen impietas dicenda sit, haud bene cerno;
Nam non es, si non impius esse velis.
Et qui credebant se Biblia sacra sequutos,
Esse proculdubio se voluere pios.
Illo, damnati quam magnos, tempore, honores,
Quantas divitias deseruere, puta;
Quo vixere metu, quantos subiere dolores,
Ut conservarent quam tenuere Fidem!

Anne

Anne Fidem quisquam tanti facit Impius? Illis
Regnare est summum, divitiæque bonum.
Errarunt. Synodi doctrinam cernere sanctæ
In scriptis cæci non potuere sacris.
Ergone cæcus homo damnabitur Impietatis,
Quando non (jussus Lege videre) videt?
Cur non & patria jubeantur cedere simus,
Si non & nasum corrigat ille suum?
Æquum erat, in tenebris verborum, ignoscere si quis
Cavit ne plures diceret esse Deos.
Inter Non-genitum, Genitumque in tempore nullo,
Quid sit dissidii non capit omnis homo.
Nec quorum lingua Verbum substantia dici,
Aut animo possit qua ratione capi.
Vox Hypostasis sonat ut substantia Græcis;
Qui dicit tres sunt, tres ait esse Deos.
Regnorum medici, verborum discite vires,
Dementem populum Lex sine mente facit.
Dic nunc cur Synodus non sanxit & Hæresin esse
Verbum, Scripturas esse negare, Dei.
Pr. Jus Indicendi Synodum tunc Cæsar habebat
Solus, & indixit cum Synodo esset opus.

Tunc opus eſt autem cum turbant Dogmata pacem.
De Libris Sacris quæſtio nulla fuit.
Quæſtio talis enim Scriptura judice nunquam
Finiri, aut (alio judice) teſte poteſt.
Quare ſi Patres certaſſent, Hæreticique,
Dicta vit libros quos Homo, quoſque Deus,
Vir bone nonne vides, ut Judice Cæſare, Verba
Eſſent nulla Dei non placitura ſibi?
Si Nunc Hæreſeos Synodus damnaſſet & illum,
Scripturas, verbum, qui negat eſſe, Dei,
Conſilium Patrum periiſſet Philoſophorum,
Reſque ignota foret ſpirituale forum.
Ergo Fidem tenebris viſum eſt involvere denſis,
Proque Dei verbo ſubdere verba ſua;
Ut ſic dum Reges regeret Scriptura Fideles,
Scripturam regerent, ut voluere, Patres.
Primus ad Imperium Clero fuit hic gradus, unde
Sacra vident placitis ſubdita ſcripta ſuis.
Sec. Dic mihi quam cauſam populi converſio tanti,
Regibus invitis, tam celeremque habuit?
Pr. Imprimis fecit numeroſo cognita teſte,
Occiſo Domino reddita vita fidem.

Tum

Tum quòd tot Christus miracula fecerat ipse,
Tantaque discipuli tam manifesta sui.
Quodque suam lucem Christi doctrina ferebat
Secum, cogentem simplicitate sua.
Adde quòd ad Christum populo veniebat ab omni,
Si cui Sacrifici non placuere sui.
Israelitarum sic regnum transtulit olim
Fastus Elidarum junctus avaritiæ.
Turba frequens erat hæc & habebat nomina multa
Nobilium, notos divitiisque viros.
Traxit & (ut dixi) multos æquatio vitæ,
Mensaque communis queis erat una Fides.
Doctis, Indoctis, Fidis simul & Simulatis,
Hæc paupertatis dulce levamen erat.
Crescentem numerum jam non mirabere; Namq;
Crevit vera Fides, Hypocrisisque simul.
Denique summus honor Doctis fuit in grege Christi;
Maxima Christicolis hæc fuit ambitio.
Sed quod non fuerant eadem, at contraria docti,
Principium primum seditionis erat.
See. Quos doctos narras? Quoniã nec Apostolus ullus,
Discipulusve fuit, quod scio, Philosophus,

An quibus ingenium breve erat sed barba profunda;
Quorum asper sermo, lubrica vita fuit;
Et quos ad fraudes damnarat Inedia viles,
Re stultos, falso nomine Philosophos?
Pr. Hos ipsos. Quorum multos Ecclesia habebat.
Quicquid cepissent retia, Piscis erat.
Ex horum numero fiebat Episcopus, ut quis
Insignis Logicus, Rhetoricusve fuit.
Qui veteris certant imbuti errore Magistri,
Verba Dei ad Sectam ducere quisque suam.
Verborum pugnam parit ignorantia discors,
Quam nexus rerum conciliare solet.
Horum quisque tamen sapiens sibi tam vehementer
Esse videbatur, tamque superbus erat,
Ut non Philosophos præ se contemneret omnes,
Ut pecudes totidem, quæ ratione carent.
Philosophos (iisdem si non didicere Magistris)
Spurcabant ipsos, quo potuere, luto.
Qua freti virtute? Modo quoniam, atque Figura
Scibant differere, & ludere in ambiguo.
Hæc illis Logica, Ratio, Sapientia, Virtus,
Ambitio, Spes, & gloria summa fuit.

Deque

Deque sacris verbis dum disceptatur, in Artem
Vertitur ignotam debilitata Fides.
Ars ignota fuit, quæ nunc est Theiologia.
An circumscripsit quis sine fine Deum?
Quæ, de Natura Divina dicere fas est,
Quæque tacere decet, Pagina Sacra docet.
Discipulus Christi discernitur agnitione,
Et cultu, Sacri quem docuere libri;
Et vitâ, quæ sit divinæ congrua Legi.
Non à Naturæ cognitione Sacræ.
Sec. At cur Niceni tanto conamine quondam
De Christo, Physicè differuere Patres,
Cum nihil in tota Scriptura clarius extet
Quàm Salvatoris cùm Caro, tùm Deitas?
Pr. Cur nisi quod puduit quicquam nescire videri
Philosophum, aut victum discere, vera licet?
Dum pugnant freti veteris ratione Magistri,
Non tenuere novam vasa vetusta fidem.
Causa Potestatis tamen hæc discordia Patrum,
Principium & Regni Spiritualis erat.
Nam Constantinus populis dum reddere pacem
Nititur, atque unam constabilire Fidem,

Lex (inquit) fiet quicquid ſtatuetis; & illam
Curabo ne quis tranſgrediatur ego.
Hinc vulgò viſum eſt, in rebus Relligionis,
Conſenſu Regis non opus eſſe ſui.
Unus, habebatur Princeps quoque, de grege, Cæſar,
Seque ſuæ Synodo ſubdere viſus erat.
Utque alii, poterat, ſi diſſenſiſſet ab illa,
Hæreticus dici Legibus ipſe ſuis.
Non illum Domini ſancta depellere Cœna
Hactenus audebant. Spes (ſed inermis) erat.
Hinc quoq; præſumptum eſt conſcripta Oracula libris
Sacra, Sacerdotis ſolius ore loqui.
Quæque, ad Scripturas ſpectarat libera Sacras,
Ad Patres ſpectat nunc pavefacta Fides.
Lege Dei dupla facta eſt Eccleſia biceps,
Lex una eſt animis, altera corporibus.
Atq; duplex homines terrebat pœna miſellos,
Cognita pœna omnes, credita pœna pios.
Sec. Magna fuit, fateor, Synodorum priſca Poteſtas;
Atqui res, Synodus, rara breviſque fuit;
Nec Papæ potuit concedere, Regia jura;
Nec quamvis poterant, id voluiſſe puto.

Pr. Per

Pr. Per quatuor Synodos primas, centumq; per annos,
Per Regum inſcitiam, per populumq; levem,
Creverat obſcurè Papæ furtiva Poteſtas,
Donec Romano Principe major erat.
Nimirum, Piſcator erat, piſcemque petivit;
Et Piſcatorum cœtus erat Synodus.
Sed pro piſce fuit rerum ſuprema poteſtas;
Capturam facilem turbida præbet aqua.
Cuncta fuere priùs tenebris turbiſq; replenda,
Terrarum Domini quam potuere capi.
Et partes aliquas ſibi vult fortuna relinqui,
Quæ ſummi tacita eſt actio certa Dei.
Sec. Verum quo pacto, de paupere Philoſophaſtro,
Obtinuit, terris, proximus eſſe Deo?
Pr. Hiſtoriæ filum quod nunc ſubtile retexo,
Oſtendet breviter, perſpicuéque ſatis.
Finita Synodo ſtatim nova dogmata ſurgunt,
Quamque priùs fuerat acrior ira redit.
Poſt Conſtantinum, rexit Conſtantius Orbem,
Catholicos vexans; namque Arianus erat.
Ille & Athanaſium Magnum terroribus implens,
Martyrium, vitâ, fecit amare minus.

Exul

Exul ab Ægypto, Conſtantis caſtra per Alpes,
Gallorumque adiit frigida rura ſenex.
Judice te, meritò, latas à Principe Leges,
Auſus, doctrinæ poſt-poſuiſſe ſuæ.
Proximus huic, mundi tenuit Julianus habenas,
Antè quidem Chriſti qui ſimularat ovem;
Sanctorum nunc hoſtis erat; verùm ille pepercit
Fortunis, ſacri corporibuſq; gregis.
Sed fecit quod pejus erat. Nam Templa Deorum
Surdorum pridem diruta reſtituit;
Atque Idolorum cultum revocavit ineptum.
Sic iterùm ritus convaluere mali.
Chriſticolas autem ſanxit non eſſe docendos
Ingenuas artes, bella paratque animis.
Sec. Non tutam forſan Pietatem viderat inter
Grammaticos, Logicos, Rhetoricoſque viros.
Scilicet, his, patrias amor eſt reprehendere leges,
Et ſtatum rerum vertere, ſumma Venus.
Non minùs ingenii committit gloria Doctos,
Quàm Reges rapti dedecus imperii.
Pr. At fruſtra cultum permiſit Rex Julianus
Gentibus antiquum, nemo ubi ſacra dabat.

Quiſq;

Quisq; suum Taurum, Virulum, comedebat & Agnum;
Sacrificus rarus, victima cara fuit.
Frigebant aræ, desertaque Templa silebant:
Catholicum, de Diis dicere pauca, fuit.
Et dum quisque suam rem solam curat & urget,
De dubia dixit Relligione nihil.
Et quia desuerat populus Diis sacrificare,
Fit nova Relligio, quæ fuit antè vetus.
At mox à Persis Rex cæditur hostibus (hostis,
Dicebat clerus, quod fuit ille Dei.)
Tunc etiam Gothi cœperunt arma movere,
In sibi vicinos Imperii populos.
Forsitan injustè, sed non tamen absque colore
Justitiæ; satis est Regibus ipse color.
Gentibus & tandem posuerunt nomina victis,
Non audita priùs, quæ voluere Duces.
Vandalus hinc, Gotthusque, Heruluque, Hunnusque, & (Alanus
Ad Boream fines occupat Imperii.
Nominibus variis, una sed origine Gotthi,
Nascitur ex una pustula multa lue.
Et tandem Italiam crebris successibus implent,
Et miscent verbis verba Latina suis,

Et

Et Gentem genti. Romanam possidet urbem
Gothus; sed doctus sacra Latina priùs.
Atque sui Gothis (ut Græcis atque Latinis)
Catholicis, inerant, Hæreticiq; viri.
Post hunc regnavit Jovianus mensibus octo,
Christicolis demptas reddidit ille Scholas.
Catholicus fuit ille quidem, sed legibus uti
Æquis Catholicos, Hæreticosque jubet.
Quo facto moritur; tanquam si sceptra tulisset,
Esset ut in tuto libera cuique Fides.
Romana accipiens tunc frœna Valentinianus
De sacra mutat Relligione nihil.
Nec qui successit cui nomen Gratia fecit.
Paci juncta fides dulcis utrique fuit.
Sec. Quem tulit effectum concessa licentia tanta?
Pr. Nec pax consequitur nec bene certa Fides.
Qui non audebant Deitatem tollere Christo,
Spiritui Sancto tollere non dubitant.
Impietatis erat tantæ Macedonius Author,
Qui Byzantinas ore regebat oves.
Audax Orator; torrentis more sonorus,
Turbidus atque celer, non tamen altus erat.

Jam-

Jamque iterum in partes Ecclesia scinditur. Iras
Æternæ vitæ mutua cura facit.
&c. Unde meæ vobis commissa est cura Salutis
Theiologi? Sine me consuliti sine mihi?
Cur non & sine te liceat mihi cogere quemque
Vestrum, quod sperat, quærere more meo?
Quod si præceptis rem tantam credere vestris
Insanus cupiam, quis mihi ductor erit?
Nam dum continuò pugnatis, nescio cujum
Sum pecus; & videor neutrius esse mihi.
Hoc scio, sum Christi, qui jussit regibus omnes
Auscultare suis. Rex mihi rector erit,
Rex mihi rector erit Vocis; Mens libera soli
Parebit domino, quo velit ille modo.
Jam Divina Libro defixit Gratia Sacro
Quam servabo Fidem; si tamen ille velit.
Quam (puto) Doctorum sententia nulla refiget;
Sed nec eo Patriæ jura tenebo minus.
Quid nobis Arius, quid Athanasius? Reperitur
In solo sacro Codice plena salus.
Unde igitur Patrum discordia tanta profecta est,
Si non ambitio maxima causa fuit?

Indignum Doctis non Reges esse putabant
Philosophi; pecudum nos habuere loco.
Pr. Post hunc Theudosiusque, puerq; Valentinianus
(Theudosius Magnus) Sceptra habuere simul.
Vicerat hic Gothos, & eos servire coegit
Victos, sed certa conditione, sibi.
Hic & Iberinis victas ejecerat arvis
Gentes Vandalicas, Hæreticum populum;
Imperii summa meruit virtute coronam;
Jure etiam tenuit cum sibi dante pari.
Catholicus fuit & multum præbebat honorem
Prælatis sanctis de grege Catholico.
Nec nisi concordi censebat milite bella
Contra concordes, prospera, posse geri.
His Synodum causis indixit. Episcopus omnis
Constantinopolin, jussus adire, venit.
Spiritus hîc Sanctus decernitur esse colendus
Ut Deus, & credi de numero esse Dei.
Hîc quoque firmantur Synodûs decreta Nicenæ
Omnia; Christicolûm perficiturq; Fides.
Post hunc successit Honorius, Arcadiusque,
Principe Theudosio natus uterque patre.

In

In partes iterum Regnum discinditur. Ille
Occiduas Aquilas, hic Orientis habet.
Tunc Gothis ducibus concessa à Cæsare pridem
Audent Romani jura negare Duces.
Corripiunt enses Gothi, Romamque petentes
Accipiunt Urbem sub ditione sua;
Æquassetque solo fortassis Alaricus Urbem
Dimidii mundi quæ caput antè fuit,
Si non Romanus venientibus obvius isset
Papa, ferens Christi jura, precesque suas.
Sed flexus pietate viri, Rex cessit, & ipsum
Protegere incolumi jussit in urbe gregem;
Sic tamen ut tantum jus danti subditus esset,
Et successuris Regibus Italiæ.
Hoc quoque nactus erat, dum miles crederet illi
De Verbo Domini; deque salute sua,
De Fidei mercede; quot essent gaudia cœlis,
Et bona Catholicis quanta parata viris;
Quantus amor fratrum; quam suavis cantio, quando
Concinit Angelicus, Catholicusque Chorus.
Hæreticis contrà quas servant Tartara pœnas;
Quas ignis flammas, quas tenebrasque simul;

Arden-

Ardentesque animas, etiam clam corpore, quàmque
Æterni colubri vulnera sæva dolent.
De formâ & vultu tortoris, ut illius ore
Spiret sævities, emineantque minæ.
Hæc inquam miles cum crederet, eligeretque
Idem, cui Romæ sceptra gerenda daret;
Ne dubita quin eligeret quem Papa volebat,
Dummodo Catholicum; si numerusque sinat;
Si quoque non alii Regni tribuisset habenas
Qui prior in manibus jure tenebat eas.
Sec. Theiologi verò concordes, credo, fuere
Jam de Personis in Deitate tribus;
Vel tacuere metu legum, quas sanxerat antè,
Theudosius, multas, Hæreticisque malas.
Pr. Verum ut Theudosius naturæ Legibus ille
Magnus concessit, fitque timente minor,
Veste nova rursus prodit vetus Hæresis; Unà
Secum prodibat docta caterva virûm.
Hi clamant Christos plures non esse, sed unum;
Naturasque negant unius esse duas.
Dicite utram vultis, nam possum credere utramvis;
Res est difficilis credere utramque simul.

Catho-

Catholicus regerit cur non potes impie utramque?
Anne ignota tibi est Unio Hypostatica?
Nota. Et ob hoc ipsum non possum credere utramque;
Una est, quas unit Unio Hypostatica.
Concilium rursus placuit generale vocari;
Et resonat rixis urbs Ephesina sacris.
Unde redit tristis ter victaque pars Ariana,
Non convicta tamen; sed neque muta diu.
Post etenim, Synodum tenuit pars illa, vocante
Principe, quo dubium, sed tenuere tamen;
Quæ sua suffragiis stabilivit dogmata multis.
Sic lance æquata Theiologia steterit.
Et nisi Catholici Chalcedone consuluissent,
Essent nunc illi forsitan Hæretici.
Cuncta sed ad normam Synodo revocantur ab illa
Nicenæ Fidei, Catholicumque modum.
Hæresin, in plures formas quæ vertitur una,
Quam quondam Proteus, vincula nulla tenent:
In Chalcedonia Synodo damnata repressa est,
Sed tamen ut verbis mox reditura novis:
Namque unam jussi Personam dicere Christi,
Scilicet ut nobis esse, nec esse duas;

Non plures una voluerunt dicere Christi
Esse voluntates ; unica quippe Patri est.
Græca vocavit eos Ecclesia Mounothelitas ;
(Hæresis Imperio posthuma ar illa fuit,
Nataque cum Synodos generales Papa vocabat,
(Neglecto dudum Principe) jure suo.
Sec. Ille Voluntatem Christi qui fecerit unam
Ut debet, quamvis crederet esse duas,
Salvus erit. Nihil hæc vitæ subtilia prosunt ;
Zona viatoris respuit hanc maciem.
Non populum Veteris docuit sic Fœderis author ;
Tale nihil dixit Sancta Cathedra Sinæ.
Sed contrà ; De me frustra quicunque loqueris,
Non impunè feres. Sum. Tibi sit satis hoc.
Vos, ô Doctores Græci, cur dicitis uni
Tres Hypostases simplici ineffe Deo ?
Quî scitis ? Si non scitis, ne dicite frustra :
Nuda Libri Sacri sint tibi verba satis.
Esse Deum Christum liber hic declarat apertè,
Atque Deo-genitum : Quî queat esse rogas ?
Stulte, prius videas, an possis noscere ab actu
Ipse tui Patris, quòd generandus eras.

Tu, qui muſca quid eſt, ævum neſcibis in omne,
Quid fiet, expectas, improbe, ſcire, Deus?
Pharmaca peccatis ſummo ne tange palato.
Sanari ſi vis, injice fortis hians.
Nam ſacra qui Logico mandit myſteria dente,
Hunc vertigo capit, nauſeaque, & vomitus.
Pr. Philoſophis illis Nicenis nota fuerunt
Hæc ſatis, & ſcibant quid ſacra verba docent.
Sed Doctrina Dei non expediebat eorum
Conſiliis, mundi quos agitabat amor.
Nec populum mundi tanta dulcedine cepit,
Quantâ venalis gratia Pontificum.
Namque ſuos Chriſtus jubet omnes invicem amare,
Et bona vicinis omnia velle ſuis.
Quæ bona non tua ſunt, Formæ ſpectator & Auri,
Ne cupias, inquit, ſi meus eſſe cupis.
Omnibus ô legem duram mœchis & avaris,
Quam, mundanorum quis tolerare poteſt?
Iraſci vetat, & veniam donare petenti,
(Et puto ſi veniam non petat) ille jubet.
Chriſte, vetas, ne quis ſapientem ſe putet eſſe,
Deſpiciatve rudem ſimplicitate virum;

Æqua quidem, verùm tibi dura, Scholastice, lex est,
Qui cupis ingenio subdere cuncta tuo.
Discipulis Dominus, non, dixit, cogite quemquam,
Invitis quoniam gratia spreta perit.
Condere nec Leges jussit, nec habere tribunal
In terris; sed eos ire, docere, jubet.
Non placet hoc munus sapientibus; esse meretur
Qui Rex summus (ait) ludimagister erit?
Si peccatorum quem pœnitet, atque salutem
Concredat Christo non variante fide,
Salvus erit, sacris si fas est credere libris,
Durum est Romanus Clericus omnis ait.
Illene salvus erit qui non intelligit utrum
Christus homo fuerit factus, an induerit?
Qui Genitum esse nequit distinguere ab esse Profecti,
Aut nescit Genitus qui Deus esse potest?
Si datur hoc Laicis, frustra est sapientia nostra,
Atque animas nostras corpora crassa regent.
Semina, Christus ait, bona quidam severat arvis
Agricola, at veniens mox inimicus homo,
Nocte latens, agro Zizania sevit eodem,
In segetem semen crevit utrumque simul.

Miranti

Mirantes ſervi, dubiique quid eſſet agendum,
Ut mos eſt, Dominum conſuluere ſuum.
Evelline jubes iſtas radicitus herbas?
Vel ſi non placet hoc, dicito quid facimus.
Ille, ſimul creſcant dum Meſſis venerit, inquit,
Igni faſciculos inde parate meo.
Hæreticos Chriſtus vetat hac ſub imagine tolli,
Ante diem extremum, judiciumque Dei.
Doctrinæ veſtræ ſi frater forte repugnet;
Molliter hunc verbis inſtrue, Paulus ait,
Si Deus illius velit illueeſcere menti,
Ne non inveniat gratia ſera locum.
Non magni fecere Patres textum hunc, neq; multo
Pluris eis rectæ Lex rationis erat.
Maxima quando meo mea res ſit agenda periclo,
Mene vetas uti, tu, ratione mea?
Dæmonis inferni ſi te duce labor in ignem
(Quod ne contingat neſcio quid prohibet)
Præcipit, ut redimas, Lex æqui, corpore corpus,
Proque ſalute mea perdere velle tuam.
Hæc dictat ratio ſi coget. Det mihi qui vult
Conſilium; ſed qui coget iniquus erit.

Sec. Hæreticis leges tibi non placet esse molestas,
Doctrinæ nulli crimen inesse putas?
Quas cædes, nescis, nuper doctrina nefanda
Egressa Oxonio, Cambrigiâque dedit? 1160
Occidit Carolum doctrina Academica Regem,
Multosque insignes nobilitate viros.
Necnon Henrici, doctrina Pontificali,
Gallorum Reges occubuere duo.
Curam qui pacis susoepit cunque tuendæ,
Doctorum duris legibus ora premat.
Pr. Quid potuit doctrina mali ex hoc tempore vidi,
Et vidi Leges quàm valuere parùm.
Infecto sed sera venit medicina popello
Multo; qui, quæ sunt Principis, arma tenet. 1170
Regi cui præsens non est exercitus, illi
(Seu vult, seu non vult) Ensifer est populus,
Ut nil sit quod agant leges. Nihil est refecandum;
Optima demulcens est medicina manus.
Exigat ad Leges pacem, convicia tollat
Rex; dubitare potes quin Schola inermis erit?
Cætera sit calamus liber, sit libera lingua,
Si mores saltem non docet illa malos.

Non

Non loquitur Pietas perplexa. Sed insidiarum
Signum non fallax est tenebrosa phrasis.
Nam Christus lux est; ad eum venientibus ipse
Prælucens claro lumine monstrat iter.
Numquid divinæ, sunt pars, ænigmata, legis,
Ingeniovè salus est tribuenda meo?
OEdipodas solos salvandos credimus esse?
Aut Christi teneræ Sphinge regentur oves?
At Sphinges nequeunt, ænigmata Conciliorum
Primorum quatnor, solvere mille decem.
Cur agit ergo (putas) Nicena Ecclesia Sphingem,
Si non ut tollat Regibus imperium?
Sustulit imperium, passus non debita jura,
Constantinorum primus, habere Patres.
Inde suos populus cœpit contemnere Reges,
Portantes unâ Pontificale jugum.
Atque utri vellet, Domino servire, duorum,
Suetus, vix patria lege regendus erat.
Nam quoties patrias leges sibi frangere visum est,
Fracturæ, leges opposuere Dei.
Et quoties servire Deo minus expediebat,
Excussit populus liber utrumq; jugum.

Exitiosa fuit nimia ista licentia paci;
Sed populo Lotus, militibusque fuit.
Prona igitur facilisque fuit victoria Gotthis,
Qui Romam Mystæ supposuere suo.
Jamque potestatis Papa esset culmen adeptus,
Si non Gotthorum Rex metuendus erat.
Namque à Romanis Aquilis Oriente remotis,
Non ulla apparens causa timoris erat.
Illas miles aves fecit quacunque volare,
Vellet; sunt & aves quas jubet ille bonæ.
Non caret auspicio quodcunque inceperit ille
Cui non invitæ subjiciuntur aves.
Jamque probans vires Papa excommunicat ipsum
Induperatorem, nomine Anastasium.
Se. Cur? *Pr.* Chalcedoniæ Synodi decreta teneri
Non fecit, quantum Catholicum decuit.
Post hunc Justinus, post illum Justinianus
Regnavit, Papis & placuere suis.
Quorum hic imprimis Romani Codice juris
Insignis, longo tempore jura dedit.
Fœlix eximiis belloque & pace ministris,
Quorum virtutes credidit esse suas.

Huic

Huic Gotthos Latiis Belisarius expulit arvis,
(Quanquam uxore minor) maximus ille ducum.
Pontificum pulsis Effulsit gloria Gotthis;
Sub cœlo rerum maxima, Papa fuit.
Cedunt arma mitræ, concessit Episcopus omnis,
Etsi quisque sibi jus cupiebat idem.
Cessit, sed tardè, Constantinopolitanus,
Æquali quanquam dignus honore fuit.
Leviathan naribus, Behemothq; receperat hamum;
Et Rex & Populus servus uterque fuit.
Sec. Amplius ergo nihil Papæ restabat agendum
Quàm genus humanum luce beare sua;
Et post terrarum, cœlorum quærere regnum,
Ut serpens, sapiens; simplicitate puer.
Pr. Τῶν ἕτερον μὲν ἔδωκε θεὸς, ἕτερον δ' ἀνέδωκε.
Nempe dàtum prius est, posterius minimè.
Omnia Pontifices superarunt cnodula quotquot
Producit tellus calliditate sua.
Sed Regnum duplex, Carnale, & Spirituale,
Non nimiæ signum simplicitatis erat.
Nec Papas credas egisse per otia vitas,
Nec quod agendum ultra nil habuere putes.

Vota

Vota hominum ſemper votis augentur adeptis;
Accedens partas copia ſervat opes.
Piſcator ſolitam non ſpernit callidus artem,
Quantavis præda retibus implicita.
Res agit ille ſuas ſemper. Vel retia ſarcit,
Si quo perrupit magna balena loco.
Aut hamos fortaſſe novas meditatur, & eſcas
Piſcibus, aut aliquod nectere fraudis opus.
Aut illis placitos eſcarum adhibere colores,
Noxia vel nitidis Pharmaca quærit aquis.
Omniaque emiſſis ſcrutatur litora ſervis,
Quæ fugit, & quæ, quis litora piſcis amat.
Tum quos, & quibus, & quanti vendat nova cura eſt;
Et menſæ piſces quos retinere ſuæ.
Quos ſale conſpergat, compluri quos ſale duret;
Et quis marceſcens abjiciendus erit.
Adde quod & multis cura eſt, & maxima, natis
Perduraturas ædificare caſas.
Circumſtant ſimiles curæ Papam; ſimiliſque
Ars eſt; & ſemper res agit ille ſuas.
Principibuſque parat nova vincula religionis
Tenuia, quæ faciet fortia ſtultitiæ.

Doctri-

Doctrinisque novis farcit, si postulat usus,
Aut levius reddit religionis onus.
Aut aliquod monstrum doctrinæ, è pyxide Circes,
Ornat, ita ut Pytheus crederet esse suum.
Absurdumve aliquod sustentat dogma bifurcis,
Unde stupens capitur, qui fuit ante carus.
Debet & ad gentes longinquas mittere scitum
Quales sunt; illis qualis & esca placet.
Indo, namque Scythæ, divisoque orbe Britanno,
Est anima, & salvam rem cupit esse suam.
Et Novus Orbis habet, tellusque Incognita, multas
Nec nigras animas, corpora nigra licet.
Argentique habet illa, & flavi frusta metalli;
Hæc sibi ne pereant Papa cavere solet.
Quos premet, & quibus indulgebit, id est, sale sparget
Reges & proceres, abjicietve, putat,
Et quos post mortem (sed longo tempore) Divis
Debet sacratos adnumerare suis.
Ut sale durati, durant hi pluribus annis,
Non magno pretio quos sibi pauper emat.
Denique, quod primum est claras non negligit ille
Natis, cognatis, ædificare casas.

Plures

Plures Pontificum sunt curæ; quas numerare
Difficile est, mentem ni juvet ordo meam.
Ostia sed fusci stabo Polyphemus ad antri,
Utque foràs tendit quemque notabo dolum.
Sec. Hac nimium vereor ne sit narratio longa;
Fraus potuit doctos nulla latere Senes.
O quantum fraudis, sexcentos posse per annos,
Milleque ab ingeniis surgere, credis, opus?
Tempus adest cœnæ, serum est percurrere cuncta;
Crastina, si vis tu, finiet illa dies. (inquit;
Pr. Non serum est, meus ecce bonus Chronometra quid
Præcisè sextam dimidiamque notat.
Septima sermoni finem faciet nota nostro,
Otia ne non det crastina forte dies.
Præter Judæos, Gentes Idola colebant,
Omnes, & domibus plura habuere suis.
Aurea divitibus stabant, & eburna Sacellis,
Aut ex argento, aut ære Corinthiaco,
Aut stabat summi Parius lapis arte Magistri
Factus. Materiam nam superabat opus.
Ingenium nullum, potuit facundia nulla
Eripere hæc avidis tam pretiosa viris.

Quid

Quid faciet Præco (quoniam miracula ceſſant.)
Quî potuit verbo conciliare fidem?
Nam ſi non illis ſimulachra indulta fuiſſent,
Judæum Græcus vix coluiſſet homo.
Ergo coli ſapiens permiſit Doctor; at illa
Sub certa tantum conditione coli.
Nempe ut mutarent divorum nomina. Nolunt
Vel Solis dici, vel ſimulachra Jovis,
Vel Phœbi, Martis, Lunæ, Veneris, vel Amoris,
Mercurii, Bacchi, Palladis, aut Cereris.
Sed Chriſti, Petri, Pauli, Sanctæque Mariæ,
Aut alio quovis nomine Apoſtolico.
Sic Fidei veræ comes ire Idololatria
Permiſſa eſt; vera plus placuitque Fide.
Quam nullus Princeps eſt auſus tempore longo
Lædere, nec ſibi grex ſenſerat eſſe male.
Sed veluti properæ curæ ſubnaſcitur ulcus
Acre, quod ad tempus non breve ſæpe latet,
Et tandem erumpit; ſic morbum Rex Leo primus
Senſit, nec potuit jam ſuperare malum.
Sed tamen hinc natum eſt bellum calamare Sophiſtis,
Temporis illius qui docuere Fidem.

Hoc

Hoc bello victi cessarunt Iconomachi,
Non concedentes, sed siluere diu.
Hac arte effectum est, ne quando cerneret artem
Stulta, stupens, & hians plebs in Imaginibus.
Numina nec tantùm Gentes fictilia amabant,
Sed Festos etiam concelebrare dies;
Tollere quos quicunque esset conatus ineptus,
Fecisset madidum saxeus imber eum. 1340
Hinc Chronicus festus (nunc Saturnalia) nunc est
Catholicus festus, nomine Carnevale.
Nonne etiam mensis Maii primum meministi,
Te puero, juvenes concelebrare diem?
Ut Phallum arboreum (membrum navile) ferebant
E sylvis, medio quem statuere foro;
Utque illum circa juvenes duxere Choreas
Aptus vir bellis, apta puella viris?
Hunc festum Gentes olim Priapeia vocabant,
Optatum pueris Virginibusque diem. 1350
Nondum defecit vetus Ambervalia festus
(Festus, at innocuus, permanet ille dies.)
Et quem rurales finita messe coloni
Cum Baccho Cereris concelebrare solent,

T

Temporibus priscis sunt Bacchanalia dicta,
Cum Vini colerent ebrietate Deum.
Multa tulere patres legi contraria Christi,
Dum populum properant conciliare sibi.
Nec sic venisset fortasse Proselyta multus,
Si non à causis pluribus actus erat.
Vita Sacerdotum cunctis odiosa erat, illis
Ingenii aut morum gratia nulla fuit.
Nam tristi gravitate superbus Hypocrita quem non
Offendit, quamquam cætera doctus homo?
Qui spretis aliis sapiens vult solus haberi
Et dici, quamvis nil sciat ille boni;
Justa tibi solvi qui postulat omnia, summo,
Adque datum punctum, jure Geometrico;
Ipse tamen solvit sua, libertate Poetæ;
Hunc socium vitæ dixeris esse bonum?
Compulit ad Christum, vita improba Sacrificorum
Multos fœlices ingenuosque viros.
Quippe parùm possunt insultos ferre, pudico
Ingenio nati, non inopesque viri.
Sed magìs plures traxit communio victus,
Quamquam illos inopes, contiguosq; fami.

Sec. Siſte gradū. Quoniā nec adhuc, in imagine Chriſti,
Aut Sancti, quicquam cerno ego ineſſe mali.
Non ego, ſi flector, ſi verba effundo precantum,
Sique meos oculos detinet effigies;
Non illi flector, non alloquor, aut colo. Solum
Oro Deum, nomen cogito mente Dei.
Tune Deos Romæ credis ſimulachra videri?
Quid faciunt ergo tot ſimulachra? Monent.
Quod fuit olim Serpens Æneus Iſraelitis,
Atque Sacerdoti quod Cherubinus erat,
(Ante illos, Dominoq; Authore, precatio facta eſt)
Hoc ſancto, Sancti præſtat imago, viro.
Pr. Difficile eſſe putas homini, præſertim Idiotæ,
Credere in Effigie poſſe latere Deum?
Naturam humanam nimium neſcire videris.
Credere (crede mihi) quidlibet ille poteſt.
Nam ſimul ac hominem poſſedit cura futuri
Temporis, ipſe ſuum conſuluitq; metum,
Credere pronus erit ſpem qualemcunq; ferenti,
Atque ſequi multos quâ videt ira via.
Credebant Gentes habitare in Imagine numen,
An minùs illorum eſt vivida noſtra fides?

Quòd

Quod simulachra monent, color est è pyxide Circes
Sumptus, & Idolo cuilibet aptus erit.
Nil facit exemplum Serpentis, nec Cherubini,
Quos fieri & statui jusserat ipse Deus.
Respice mandatum Domini. Tibi sculptile, dixit,
Non facies. Populus fecerat illa Deo.
Cessantis quondam pluviæ signum fuit Iris;
Sanati morsus Æneus ille Draco.
Sec. Nec colui Simulachra, nec esse colenda putabam;
Attamen assensu lætus abibo tuo.
Persequere inceptum, quibus insuper artibus usi
Sunt Piscatores ordine quasque refer.
Pr. Est aliud genus Idoli subtilius omni
Materia, quali vita carere nequit.
Aëre simplicius, subtilius æthere puro;
Mobile; sed nullo quod queat esse loco.
Talibus Idolis non est macilentior umbra;
Namq; patente oculo cernitur umbra nigra.
Illa Idola oculis nunquam cernuntur apertis,
Sed tantum clausis, attonitisve metu.
Sicut subtilis magis est sapientia per se
Quam quisquam sapiens, re bonitasq; bona;

Sic etiam subtilior est Idololatria
Quam dico, quàm quæ materialis erat.
Sec. Hæc ænigmaticè quamvis narrasse videris,
Attamen ut capiam non opus Œdipode est.
Namque mera indoctæ coluerunt Somnia Gentes,
Picta Sacerdotes quo voluere modo.
Nocturnum populum nemo non viderat. Unde
Advenere tamen nescius omnis erat.
Pr. Hinc metus ignoti, doctrinaque Dæmoniorum,
Subdita corruptis Philosophisque Fides.
Respectique Fides ex illo tempore Patrum
Dogmata, non Sacri quæ docuere Libri.
Sic populus trepidus pendebat ab ore Magistri;
Cœperunt Regum jussa valere parùm.
Cæra nimis pauci versabant Biblia. Nondum
Artis erat libros multiplicare Typis.
Inque Patrum manibus mansere Oracula Sancta,
Quorum præceptis tunc didicere loqui.
Deinde quod in Templis curabant commemorari
Doctorum quædam nomina amica sibi,
Expediebat eis. Spes ostentata triumphi,
Militiæ est semper maxima causa bonæ.

Sec.

Sec. Sed quid, an in Templis, & dum celebrantur (honores
Divini, fas eſt concelebrare hominem
Quem pius ignoras ſit an impius, ignibus atris
Subtùs, an in cœli luce beatus agat?
Regibus infeſto ſignabis nomine Faſtos?
Becchetti ſtabit Fanum in Ephemeride?
Pr. Quod ſterit id ſtabit, vim legis dum tenet Uſus
Et populos recta pro ratione regit.
Papa ſed ad magnam ſpem cor dilatat, & orbis
Totius imperium cogitat eſſe ſuum.
Et juris titulos extorquet Codice ſacro;
Supponi ſibi vult omnia Jure Dei.
Nominibuſque capit Regum Regalia jura.
(Sæpe Fidem gignit nomen inane rei.)
Pontificem dici vult ſe, quo nomine quondam
Auguſtus Romæ cœperat Imperium.
Quodque fuit Moſes Judæis, & quod Aaron
In toto Chriſti poſtulat eſſe grege.
Utque vocant trepidæ ſummi Jovis arma Tonantis
Gentes, Cenſuras ſic vocat ille ſuas.
Nec Majeſtatis contentus nomine, nomen
Sanctius aſſumit, conveniensque Deo.

Sec. Quin fiet impietas nec parva hæc, nolo negare.
Cenſuras rectè fulmina forte vocat.
Nam ſicut Fulmen, ſi quando ſe inſinuarit
In commiſſuras parjetis igne ſuo,
Disjungit lapides, ſi non & disjicit, & ſic
Quod fuerat firmum debile reddit opus;
Sic quoque diſſociat cives Cenſura timenda
Illis qui ſtultè Phaſmata vana timent.
Pr. Ad genus omne boni mundani carbaſa præbent;
Ad viſas, velis omnibus, itur opes.
Ut capiant populos, cogant & oveſcere Reges,
Quoque modo poſſint parta tenere ſtudent;
Queis opus eſt multo ſtratagemate perficiendis,
Nequitia docta, Philoſophaque Fide.
Suevit ut in Templis, audiſti, Eccleſia Patrum
Prima, ſatellitium commemorare ſuum.
Nunc autem Papis dominantibus, adnumeratur
Divis, quiſquis eis profuit arte ſua.
Reddita ſic rurſus populo eſt Idololatria,
Nemoque non Divum cœpit habere ſibi.
Sec. Romani moris fuit hæc imitatio priſci
Ut qui Cæſaribus par tribuere decus.

Sed non tam temerè tantos concedit honores
Papa, sed ut vitas Signa probare videt;
Nec subitò, sed cum vita decesserit annis
Permultis quemquam sanctificare solet.
Pr. Nec mirum. Præsens mendacia respuit ætas,
Ad quæ posteritas sera coacta tacet.
Jam fuit æternæ nimium via commoda vitæ.
Durum erat in tota Relligione nihil.
Externus labor omnis erat, nec erat gravis. Intus
Nescitum est cujus Relligionis erant.
Qui servit Clero, qui Clero prædia donat,
Clero magnificas ædificatque domos,
Is Pius est. Divumq; olim referetur in Album;
Æterna est illis vita in Ephemeride.
Papa licet rigidus divini exactor honoris
Non erat, & facilem præstitit esse Fidem,
Non ita neglexit placidè sua jura & honorem;
Sed summus, si quis deroget, ultor erat.
Gentis Anastasius Romanæ erat Induperator,
Ille tamen sacro fulmine tactus erat.
Cur? Quia passus erat violari Chalcedonensis
Articulos Synodi, sæpius admonitus.

Sed confignata eſt Synodus ſub Juſtiniano,
Hæreticæ Fidei terribiliſque fuit.
Namque is Theiologus doctus cupiebat haberi,
Atque ſuo Princeps Codice plenus erat.
Ille tulit leges primus, quibus Hæreſis (etſi
Congrua Scripturis) morte luenda foret.
Ille ſibi, & Papis multos jugulavit honeſtos
(Quales nos hodie dicimur) hæreticos.
Ille metu ſolvit, detraxit frænaque Papis,
Expulſis Ghottis Regibus Italia.
Ille Poteſtatem Papalem Spiritualem
Inflavit, peſtis quæ fuit imperii.
Alter damnabat ſanctos, ſpoliabat & alter;
Regnum Papa petens; Rex, ut avarus, opes.
Jamque animo Papæ dolor unicus hæſit, habere
Conſtantinopoli Præſulem honore parem.
Attamen obtinuit paulò poſt, Principe Phoca,
Primatum ad noſtros quem tenet uſque dies.
Nam Rex Tiberius ſucceſſit Juſtiniano,
Cui vitam dempſit Sceptraque Mauritius;
Mauritio Phocas; Phocæque Heraclius armis.
Proditor is fuit, hic mounothelita fuit.

Phocas

Phocas Catholicus Primatum Spiritualem
Papæ concessit; participi sceleris.
Plus ultrà nihil est. Res est altissima terris
Papa, sibi visus vix minor esse Deo.
Solaque cura manet quo pacto debeat uti
Fortunæ fluxu, muneribusque frui;
Quantos induerat radios splendoris, & esset
Stella quibus fœlix, stella maligna quibus;
Regna quibus deceat dare, vendere, tollere, quique
Exaltandus erat, quique premendus erat. 1540
Promere sol lumen Libri, atque abscondere, Sacri,
Ipsius arbitrio, maxima cura fuit.
Namq; per hoc tempus cessavit lingua Latina
Romæ, quæ longo tempore Babel erat;
Inque unam linguas multas conflaverat ætas;
Italica hæc vulgo nomine dicta fuit.
Sic qui doctrina cæcus fuit antè popellus,
Cogitur officiis surdus adesse sacris.
Clerus cognoscet solus Scriptura Precesque
Quid dicant. Populus dicere discat Amen. 1550
Uni cunctorum commissa est cura salutis,
Romani loquitur Præsulis ore Deus.

Quod si concedas, quid prosunt Biblia sancta?
Salvus eris, si quæ jusserit ille facis.
Sec. Non erat ambitio, sed erat sapientia, vulgò
Scripturas sacras quod vetuere legi.
Nonne Dei populum vetuit conscendere montem
Flammantem Moses inde videre Deum?
Nuper ut in partes fracta est Ecclesia nostra
Vidisti; Sectæ quotque fuere hominum? 1560
Independentes, Tremuli, Presbyteriani,
Quintimonarchistæ, Præsulici, Dibaphi.
Quàm multo sævum satiabant sanguine Martem.
Scituri bello judice verba Dei.
Qui cupit in celsum Sinæ conscendere montem,
Antè in Parnasso fabricet ille scalam.
Pr. Tune adeo bonus es, tantorum ut causa malorum
Visa sit esse tibi Biblia Sacra legi?
Sederat in Clero veteris fæx ambitionis;
Non illis nostræ cura salutis erat: 1570
Quis Fidei nostræ, certabant, imperitaret,
Et caperet lucrum, quod venit inde, sibi.
Nam cum naufragium passa est Romana potestas
Ad scopulos nostros, juraque perdiderat,

Evasere

Evaſere tamen Prælati, & fragmina pauca
Antiqui juris ſalva tulere ſui.
Hoc lucrum quamvis non magnum Presbyter illis
Invidet, & partem clamat habere ſuam.
Dumque illi bello certant de Relligione,
Jus Regni Populus certat habere ſibi. 1580
Non erat in culpa divini lectio Libri,
Nec vacuum eſt populo ruris, adeſſe libris.
Sed redeo Romam quæ nil niſi grande ſepulchrum eſt,
Et Papa ad tumulum Cæſaris umbra minax,
Regnans in tenebris quas fecerat, & facit ipſe;
Verborumque dolis regia jura petens.
Nicenæ Synodi Patribus conceſſerat olim
Rex Conſtantinus (ſed nimium temerè) 1590
Ne Fidei lites alio ſub Judice finem
Acciperent, præter Spirituale forum.
Pro ſe, dumque mererentur conceſſerat ille;
Hi ſemper poſcunt, & quaſi jure ſuo.
De cauſis Fidei tantùm conceſſerat ille;
Iſti perſonis applicuere ſuis.
Deſiit ex illo jam longo tempore Clerus
Formidare minas Cæſaris, atque forum.

Nec

Nec de criminibus vult respondere vocatus
Coram Civili Judice Clericulus.
Cur? Quia Paulus ait, Nonne inter vosmet habetis
Solvere qui justè jurgia vestra sciat?
Sec. Quæ Deus indulsit crudeli jura sub hoste,
Non eadem Sanctis semper habenda dedit.
Vivere vix licuit; licuit jus dicere? Sancte,
Nunc quoque si placeant accipe utrumq; simul.
Pr. Si fur, si latro, si mœchus Clericus esset,
Regum Judiciis eripiendus erat;
Siquè suum Regem jugulasset proditor ipsum,
Aut compilasset delubra sancta Dei;
Tunc moderabatur pœnas Ecclesia Judex,
Non inconsulta commoditate sua.
Sed si quis Laicus, non dico læserat illos,
Sed si, quod dicunt, dicere nolit idem;
Ure, Ure, exclamant, & vociferantur ad ignem,
Mortemve atrocem, siqua sit, igne magis.
O Sancti, soli qui Sancti vultis haberi,
Commendat vobis sævitiemne Deus?
Non tamen ingenii sunt hæc, sed facta timentum,
Quæ conabantur ne patefacta forent.

In

In populum laqueos pluerant, ideoque timendum,
Si populus sciret, ne pluerent lapides.
Crimina criminibus celantur prima secundis;
Ultima sed tandem non erit unde tegant.
Nempe Lutherus erit qui fraudes deteget omnes;
Et Papas feriet fulmine Saxonico.
Ambitio in longos perrarò prospicit annos,
Quantumvis, præsens utile, acuta videt.
Nec sua, Philosophi credebant posse refelli
A Laicis unquam, dogmata docta, viris. 1630
His quia temporibus turbabant Mounothelitæ,
Cum Christi Sanctum distraherentque gregem;
Principis injussu nunc primùm Papa vocavit,
Ipsius arbitrio, Catholicam Synodum:
Cœperunt Reges tunc primum posse putari
Hæretici; & victos legibus esse Scholæ.
Sec. Legibus esse Scholæ subjectos non puto Reges;
Subjectos nosti Legibus esse Deo.
Pr. Lex divina nihil de nugis continet istis;
Nam Lex hæc lux est, recta jubendo, docens. 1640
Sed doctrinarum tenebras has, nec videt ipse
Umbrarum dominus, qui sine luce videt.

Mille

Mille voluntates habet unus, dum modò vult hoc,
Deinde aliud; nullam, si nihil optat, habet.
Chriſtus ait clarè, Sumus unus Egoque Paterque;
Viſne Voluntates Unius, eſſe duas?
Hæc provenerunt ab inani Philoſophia
Temporis illius, quam coluere Patres.
Namque animæ lepidam narrabant Oeconomiam
Illis temporibus, Philoſophi veteres:
Quod domus eſt Animæ Corpus, ſit quod jubet illa;
Non homo, non corpus, non opus ipſa facit:
Sed bene diſpoſitis peraguntur cuncta miniſtris;
Fungitur & promptè munere quiſque ſuo;
Olfacit, & Guſtat, Tactu ſentit, Videt, Audit,
Non homo, ſed Senſus proprius iſta facit.
Nempe ſuum mittit ſimulachrum res in ocellos,
Idque videt Viſus; non videt illud Homo.
Nec ſonus auriculas penetrat quin audiat illum
Auditus; nihil eſt ipſe quod audit Homo.
Acceptas ſpecies, conſiderat Intellectus;
Supputat & Ratio; Viſque memor retinet.
Sic quoque Judicium diſcernit; vultq; Voluntas;
Sic verè dictum eſt, Eſt Microcoſmus Homo.

Sec. Nil

Sec. Nil facit ad noſtram comœdia ſtulta ſalutem;
Nec nos ſalvabunt Phyſica, vera licet.
Sunt credenda quidem libris quæcunque leguntur
Sacris; ſed Codex non habet iſta, Dei.
Non tollit peccata hominum Sapientia Græca,
Nec facta eſt tardis pœna Gehenna animis;
Sed faſtu plenis, mendacibus, atque hypocritis,
Ingratis, avidis, omnibus atque nigris.
Nam bene moratum Phyſicus ſi perderet error,
Quo ſtaret Doctor diſcipuluſque loco?
Pr. Poſt hanc ſuppreſſam, ſtatim venit altera major,
Quam Reges multi ſuſtinuere diu.
Chriſticolis dederat primis Eccleſia prima
Idola (at verſo nomine) habere ſua.
His populus fudere preces, & honore colebant
Quem dederat falſis Ethnicus antè Deis.
Id quod Paſtores, regnante Leone ſecundo,
Innumeri, & docti non potuere pati.
Certatum eſt centum, ſcriptoq; & voce, per annos,
An licitè in ſacris poſſit Imago coli.
Sed victi tandem ceſſerunt Iconomachi,
Et ſimul Eoum languiit Imperium.

Nam

Nam circa hoc tempus cœpit Saracenica Secta
Fortiter armari, cum Mahomete suo;
Inque dies crescens, Turca duce, tandem Orientis
Sustulit Imperium, Catholicamq; Fidem.
Hæresis interea longùm lassata quievit
Partibus Occiduis, pòst valitura tamen.
Sed quantum Papæ derasum est partibus illis,
Partibus his tanto durius incubuit.
Ut ferrum candens subitum si frigus ab una
Sensit parte, magis fervet ab oppositâ;
Sic quoque conatus Paparum Oriente repulsi,
Partibus Occiduis invaluere magis.
Credi namque jubent fieri miracula ab illis
Quorum sunt usi simplicitate virûm.
Sed non ante obitum, nec post, nisi tempore longo:
Non patitur præsens ficta valere dies.
Non tot Mœonius narravit monstra Poeta,
Quot populo Christi Papa Legenda dedit.
Sed. Nicenæ Fidei subscripsit Episcopus unus
Qui paulò, ut dicunt, mortuus antè fuit.
Namq; Patres ipso posuerunt Acta sepulchro,
Orantes subtùs scribere ut ille velit.

Discessere

Discessere boni Patres, saxoque reposto
Cauti signa omnes applicuere sua.
Postridiè redeunt, subscriptum nomen & Actis
Inveniunt, gaudent, magnificantque Deum.
Pr. Audiit hoc etiam Rex Constantinus? An ingens
Miraclum solus nescit ille Dei?
Sec. Nescio. *Pr.* Ne Credas. Cur non testatus & ipse est
Rem certam, ut posset certa valere Fides.
Sed nec rem vidit Princeps, nec id audiit unquam:
Multo posteriùs fabula ficta fuit.
Dein quod Dæmoniis infernis imperirarent
(Nomine nam populus Spectra vocabat eo)
Quodque locis sacris illos expellere Epodis
Possent, possessis corporibusque hominum
(Cuncta videbatur quia sanctus scire Sacerdos)
Antiqua didicit credere turba fide.
Sec. At Dæmon mendax, qui nunc possederat ipsos,
Si credi cuperent, ejiciendus erat.
Pr. Spiritus (adde) & avaritiæ, fastûsque superbi,
Litis, vindictæ, sævitiæque feræ,
Sed nunc ridiculæ miracula micro Legendæ;
Ut quæ jamdudum sunt tibi nota satis.

Hoc

Hoc ævo terræ ſpoliavit parte Latinæ
Rex Lombardorum, Pontificem Laicus.
Tum Rex Chilpericus, ſtupidus cognomine, Regnum
Gallorum tenuit; fecit at ipſe nihil:
Omnia erat Pipinus; opemque oravit ab illo
Contra Lombardos Papa; nec ille negat.
Armis Italiam petiit, ſuperavit & hoſtem;
Pontifici glebam reſtituitque ſuam.
Digna rogas operæ quæ cepit præmia tantæ?
Fit Rex Pipinus; Chilpericus Monachus. 1740
Nec dum finis erat Pipino morte remoto,
Lombardus victus rurſus in arma ruit.
Ablatas iterum Romanas occupat Urbes,
Quas iterum miles Gallicus eripiet.
Nam Carolus Magnus, Pipini filius, armis,
Lombardum ereptos reddere cogit agros.
Et veniens Romam turbatis Schiſmate firmam
Romanis pacem, Pontificemque dedit.
Sic Papam fecit, victoris jure, Leonem;
(Tertius ille fuit cui Leo nomen erat.) 1750
Nec fuit ingratus Leo; nam Carolo dedit ille
Cæſaris antiqui nomen & Imperium.

Sec. Talia

Sec. Talia dona ſolet producere gratia rarò;
Contracto potius fœdere pacta puto.
Italus, aut Gallus quid in Anglos juris habebat?
Non ſua Rex Carolus, non ſua Papa dedit.
Pr. Nil refert Quo Jure; ſed actum eſt; & fuit alter
Terrarum Dominus; Rex Fidei alter erat.
Nec tot ad Imperii potuit tuba ſigna ciere
Tela, quot ad Fidei caſtra venire volunt.
Namque tubæ clangor mortales indicat hoſtes;
In Sibilo Fidei creditur eſſe Deus.
Ipſe caput Caroli cinxit diademate clarum
Papa ſuus (populo conſpiciente) Leo.
Nec facile exultans populus ſua gaudia texit,
Corde uno Reges lætus habere duos.
Ut verò capiti Regis Leo Papa coronam
Impoſuit, verbis & benedixit ei;
Unus & alter erat qui clara voce DEUS DAT
Dixit, fortuitus, neſcio, an appoſitus,
Tunc veluti quando nimium ferventia ligna
Intûs ſævo ardent igne, latente tamen;
Admota facula collucent omnia flammis,
Monſtrat & ardorem libera flamma ſuum;

Sic vulgus simul ac sensisset verba DEUS DAT,
Vocibus extensis, DAT DEUS omne sonat.
Post hæc Christicolûm cœperunt regna videri
Esse data à Papis omnia, Jure Dei.
Sed non prospexit verborum posteritatem,
Aut parvi fecit Rex generosus eam.
Quæ tandem neglecta in Legem transiit Usu,
Et Regum fecit jura valere parùm:
Quæ Caroli soboles conatur reddere firma,
Frustra; nam Cæsar nil nisi nomen erat:
Nomen, amicitiis, regnique vigore paterni,
Egregiis factis, vix tenuere tamen.
Una, Potestatem partam nunc cura manebat,
Ut, quantis, colerent artibus esset opus.
Altera, ne possent sua jura reposcere Reges;
Ne populi saperent, tertia cura fuit.
Ergo Sacerdotum statuerunt ne quis haberet
Uxorem propriam. (Sed statuere senes.)
Sec. A stupro veniens potuit celebrare Sacerdos?
A propria veniens conjuge non potuit?
Pr. Non quo tu reris Legem tinxere Colore,
Sed qui de Sacro Codice sumptus erat.

In

In Regnó, Chriſtus, Cœleſti, dicit aperte,
Conjugium nullum; non Vir & Uxor erit.
Omnibus at Regni, Sanctis Hæredibus, hujus,
Angelico, vitam vivere, more datur:
Clericus & (docti dicunt) Hæredicus idem eſt;
Atque hinc eſt Clero quod Venus omnis abeſt.
Sed Color hic falſus, fugienſque in luce diei;
Et niſi ſub noctem fallere ineptus erat.
Ingenioſa fuit, meditataque machina, contra
Reges, ne poſſent Ordinis eſſe Sacri.
Nam duo conjuncti tituli, Rex atque Sacerdos,
Regnum Civile, & Spirituale dabant.
Quod ne quando foret, proviſum hac lege videre
Pontifices, Reges non potuere boni.
Regibus, hoc Pacto, vel Regni hærede carere,
Ordinibuſve Sacris, ſtante, neceſſe fuit.
Sec. Nonne ſui populi Rex, Paſtor ſummus & idem eſt?
Et Sub-Paſtores nonne creare poteſt?
Ipſa gregis Chriſti (data ſit cuicunque) regendi
Cura, Sacerdotem ſolaque (credo) facit.
Pr. Cernere ſed Pythico velatas carmine technas,
Magnanimi Reges quo potuere modo?

Nullus erat Princeps, ad ſancta oracula Papæ,
Quin ſtupidus fieret, Chilpericoq; magis.
Sec. Sed quare populus non ſenſit fraudis odorem?
Anne illo naſus tempore nullus erat?
Pr. Naſus erat, toto ſed tunc Epidemicus orbe
Naſorum morbus prævaluit Polypus.
Qui ne ceſſaret, ſubtilem excogitat artem,
Callidus ut Vulpes ambitione Leo.
Ingenio, ſtudioque ſolet ſapientia quæri;
Hanc generi humano tollere Papa parat.
Sec. Neſcio qui ſtultus fieri queat ex Sapiente;
Ex ſtulto ſapiens erudiendo poteſt.
Pr. Stultitiam fortaſſe putas non poſſe doceri:
Difficile eſt durum (credo) docere ſenem:
Sed teneris annis, ceu mollis cera, figuram
Quamlibet accipiet, ſit bona ſitve mala.
Stultior eſſe poteſt quiſquam, quam qui ſapientem,
Et doctum egregiè ſe putat eſſe, nec eſt?
Sec. Certum eſt. Stultitias in ſeſe poſſidet omnes,
Qui nimio ingenii eſt captus amore ſui.
Pr. Attamen hic ſtultus, non Naturalis, at arte
Eſt factus, gignet perſimileſque ſui.

Qui

Qui bene compoſito loquitur diliria vultu,
Sermones vacuos fundit & ore gravi,
Anne in Catalogo quæres hunc claſſis euntis
Anticyram, an ſanis adnumerandus erit?
Nam juvenes etiam diliria diſcere poſſunt,
Aut accuſandus ludimagiſter erit.
Sec. Poſſe quidem ſtultos fieri concedo docendo,
Verum ſic factos nemo fuiſſe putat.
Dic quare, Quando, quibus artibus, atque Magiſtris,
Effectum eſt fœdum peſtiferumque ſcelus.
Pr. Pontificis ſuaſu, Carolus, novus Induperator,
Artibus ingenuis ferre volentis opem,
Inſcius includi curavit mœnibus omnes,
Ut quæ cui placita eſt, inde petenda foret.
Et primò fœlix ſtudiorum Gallus amator
Feſtinat Muſis ædificare domum.
Pariſiis ſurgit, quæ nunc Sorbona vocatur,
Theologûm ſtudiis appropriata Schola.
Hujus ad exemplum, Reges, aliiq; Potentes
Chriſticolûm ſtudiis tecta ſuperba dabant,
Hortoſque & libros, & quæ tibi ſingula dici
Non opus eſt. Quæ ſunt, qualia, quotq; vides.

Solus Papa tamen Leges dabat atque Magistros.
Lædere ne posset Philosophia Fidem.
Sec. Non placet hoc. Animis quos non infigere sensus
Venturi populi, si voluit, potuit?
Nam cum carceribus vinctas concluserat artes,
Atque Fidem servam fecerat esse sibi,
Quid vetuit, si quas sibi posse nocere putaret,
Aut prodesse parum, quin jugularet eas.
Pr. Sic fecit. Nam qualis erat doctrina per orbem
Sparsa, à Lombardo, quæ tenebræque Scoti?
Quos Præceptores habuit Schola Parisiensis
Primos. Illorum gloria durat adhuc.
Sec. Fama, parum sana es, tantundem dando Sophistis,
Qui virtute carent, insipidisque viris,
Quantum illis quorum populos sapientia juvit,
Aut virtus ingens, vel decoravit eos:
Nil tibi Pelides, nil nunc tibi debet Homerus.
Vilia dona tibi jam periere tua.
Sufficit ergo mihi, si quid bene fecero, vivo
Æmulus oblatret, laudet amicus homo.
Pr. Hi primi (dicunt) Lombardusque, & Scotus à Duns,
Cum sociis primæ quos habuere Scholæ,

Ex

Ex Patribus, Sacris Scripturis, & Stagyrita
Mixtis, doctrinam composuere novam.
Linguam Romanam vertère in Gallimatiam.
Sec. Sermo quis? *Pr.* Appositè. Ducocalamus erat.
Sec. Quorũ hominũ sermo? *Pr.* Somnitum, non procul
Scripsit eo multos Musa Lalia libros. (Umbris.
Quorum doctrinam pleno quicunq; bibisset 1891
Hausta, mutatus, non erat id quod erat.
Potus ut in mensa geminas putat esse lucernas;
Sic Regem ille suum concipit esse duos.
Ut qui veneficæ gustarat pocula Circes,
Illic è puero fit lupus, ursus, aper.
Et cicures vigilare jubentur ad atria Circes;
Sic Papis debent advigilare Scholæ.
Sicut amor Loti socios mutavit Ulissis,
Ne vellent patriæ plus meminisse suæ; 1900
Sic Papis cives adjunxit vita Scholaris,
Fecitq; aversos regibus esse suis.
Hoc quoq; par Ithaci sociis est, atq; Scholari,
Mutatus specie ut, se putet esse virum.
Egressusq; Scholæ tenebris, quos convenit omnes,
Communis vitæ nescius ipse, docet.

Exclamat, clamat, declamat fortiter; omnes
Intempestivè corrigit atque docet.
Simpliciter, κατ' ἐξ, Typicè, Topicè, Tropicéve
Omnia, quæ libitum est dicere, vera facit
Huic hominum generi mandatum est justificare
Omnia, quæ voluit Papa vocare Fidem;
Obsequiumq; Sacræ dare tunc sine limite Sedi,
Jussaque Pontificis, jussa vocare Dei.
Hæc omnes sonuere Scholæ, docuere Cathedræ,
A cunis didicit sic puer esse pius;
Contemptus Regum surgit cum Relligione;
Et plebs civili libera lege furit.
Nempe Deo visum est tunc solvere cingula Regum,
Qui mox stultitiæ verbera digna ferent.
Sec. Non ego Alexandri Magni, nec Cæsatis acta
Amplius admiror, Hannibalisve dolos,
Qui sibi larga quidem, sed sanguine, regna pararunt;
Parta tenere tamen non potuere diu:
Quod potuit subjectus inertibus esse Magistris
Perdomitus mundus, dum reputo, stupeo.
Castra quidem video; nam sunt Collegia castra,
Arma tamen desunt, & quibus arma darent.

Pr. Er-

Pr. Erras. Pontificum fuit unuſquiſq; ſarelles,
Quæq; dabant Reges arma, ferebat eis.
Sec. Heu, Schola qualis erat capiendis Machina Regnis!
Ingenii pluſquam Mercurialis opus.
Vincula, quæ mollem tenuerunt ferrea Martem,
Firma fuere minus, craſſa fuere magis.
Tanta meâ nunquam ſapientia laude carebit,
Qui ſum ſtultitiæ conſcius ipſe meæ.
Pr. Vaſa quidem & nummos facile eſt ſubducere furto,
Et ſceptrum, ſi vis, & Diadema ſimul;
Regnum, difficile eſt; fieri ſed tempore longo
Poſſibile eſt. Ætas omnia, longa poteſt.
Moviſſet Terræ Siculus mirabilis orbem,
Si locus eſſet ubi ſtaret in orbe alius.
Partem operis ſi dat breve tempus, tempore multo
Perficiet totum, qui tenet id quod habet.
Unco fur noctu ſubducit ſtragula lectis;
Paſtorale pedum, crede, quod uncus erat.
Furtum ne laudes; non eſt ſapientia, ſed fraus,
Quæ nunquam magnis inſidet ingeniis.
Sec. Sed quid agas? Nolles Collegia habere tot agros,
Aut tam magnificas, totq; habitare domos?

Ergo

Ergo cave, si vis, ne forte fugâ vitiorum
In majora ruas, barbariemq; meram.
Non fama pejore videbere Templa deorum,
Doctrina celebres quam spoliare Scholas.
Pr. Non illis, studio quibus est sapientia, & artes,
Tecta superba, libros, invideo nec opes.
Opto sed in primis ut vera scientia crescat,
Utq; sciens omnis sit manus artificis.
Utq; omnis Doctor quid justum est norit & æquum,
Quoque Deum deceat conciliare modo; 1960
Et quæ conducunt, quæ sunt contraria Paci,
Quælibet & virtus unde sit & vitium;
Noverit & factu quid turpe sit, & quid honestum;
Quosque onerat rerum copia, quosq; levat;
Quid sperare facit, quid terret, quidq; pudere
Cogit; quique humilem noverit erigere.
Hæc si quis rectè, scierit, poteritque paterno
Ore, quasi ad natos, cum gravitate loqui;
Nec propriæ suevit contraria dicere voci,
Nec, quæ non quadrant cum ratione, docet;
Et norit Methodũ rectam qua quæq; docenda 1971
Ars est; illius & prima Elementa sciat.

See. Ve-

Sæ. Verùm quis tam doctus in ipsa est Arte Docendi,
Omnibus ut mereat scribere jura Scholis?
Pr. Judicii res est & doctrinæ mediocris;
Et facere hoc possem forte (vocatus) ego.
Hunc ego quantovis, meritò, dignabor honore;
Hunc merui, populi postulat utilitas.
Nondum se, Reges satis affixisse, putabat
Papa; fuere amplæ quas metuebat opes. 1980
Quas ut pro Christo possent fudisse videri,
In bellum Eoum sub Cruce mittit eos.
Namq; armis Asiam Saraceni tunc tenuere
Papæ subductam, quæ repetenda fuit.
Inde mali Martis crudelia verbera passi,
Exhausti redeunt, ad mala multa, domi.
Mox majora audet, regum feritate subacta,
(Gesta priora meri gesta fuere hominis.)
Humano majus jus postulat, atque videri
Posse aliquid, solus quod Deus ipse potest. 1990
In summum commissa Deum peccata remittit
Maxima, nescio quo Jure Tribunitio;
Quamvis in Sedem sacram commissa remitti
Aut nunc, aut post hæc secula, posse negat.

At

At peccata idem pretio fine, nulla remittit;
Sed vult divinas vendere Sector opes.
Ut promus condus Divini, factus, Amoris,
Distribuit variis fata futura locis.
Egregiè meritos de Sacra Sede locabat
In summo cœli culmine stelliferi.
Deinde Patres veteres, ut Noen, utq; Abrahamum,
Davidem, Mosen, inferiore loco.
Post hos, Infantes nondum Baptismate lotos,
Expertes pœnæ Tertius Orbis habet.
Perpetuis Quartus consumit crimina nummis,
Et nisi quæ non sunt igne levanda, levat.
Ultimus, horribilis Serpentibus atque tenebris,
Est datus Hæreticis, Dæmonibusque locus.
Spe summæ Sedis vanos mulcebat amicos,
Atque hostes Imo terruit Orbe leves.
Profuit, & prodest nunc Purgatorius ignis
Pontifici multùm, Sacrificisque suis.
Sec. Sed Patribus quare visum est puerisque seorsim
Assignare orbes? Nil venit inde boni.
Fr. Non summo hos Patres cœlo posuere, quod illi
De Papa Romæ nil meruere boni.

Non

Non imo fœdoq; loco posuere, quod illi
De Papa Romæ nil meruere mali.
Infantes Limbo neutro posuere, quod illi
Nil potuere boni, nil potuere mali.
Sed simulatque animas decrerant esse animatas,
Debebatur eis certus in orbe locus.
Nec dum credebat Reges satis esse subactos,
Sed Nova Castra parat, Militiamq; novam.
Infundit Regum terris examina Fratrum,
Mendicos sacros, quos aleret populus.
His quoq; vermiculis Reges homineſq; opulenti
Magnificas certant ædificare domos.
Unde volant, alis enatis, Templaq; bombo
Implent; nam musca est quæ modo vermis erat;
Atq; per ora virûm volitans non multa scientrum,
Illorum patulis insidet auriculis;
Corrumpens mores Civiles, nec finit illos,
Ut debènt, fidos Regibus esse suis.
Parendum esse Deo, potius quam Regibus, inquit,
Nil dubii est: Eadem Papa Deusque jubent.
Sedulus ad lectum morientibus adstat, & audit
Quæ sua quisq; velit non bene facta loqui.

Con-

Conſilioque juvat, pia Teſtamentaque dictat;
Daq; Deo, dicit, Qui tibi tanta dedit.
Inde tot & tanti ſacris Donaria Templis,
In Reges videas arma parata, Deo.
Explorator erat quoq; Confeſſarius omnis,
Et confeſſa Deo dicere doctus erat:
Nam Deus in terris hoc tempore Papa fuiſſet,
Si non per Regum jura creandus erat.
Papa Leo Caroluſq; agnus ſibi mutua regna
Tradiderant pacto, Carnis & Ingenii.
Sed pactum hoc Papæ non ſervavêre ſequentes;
Non æquum eſt par jus Carnis & Ingenii.
Namque, inconſulto, Papas, Induperatore,
Eſt auſus Clerus ſæpe creare ſibi.
Hinc ſub Conrado (ſed quære quoto) ferus ille
Longuſque occiduo motus in orbe fuit.
Pro Papa Guelphi, pro Cæſare ſtant Gibelini,
(Temporis iſtius nomina forte ducum)
Exiit hoc bellum Frederico Cæſare capto,
(Illo qui primus nomine Cæſar erat.)
Hunc Veneti vicere, Fugatus Papa triumphat;
Nomine Alexander Tertius ille fuit;

Qui

Qui capta Roma, Venena latitabat in Urbe,
Detectuſq; ipſo Cæſare major abit.
Cujus & in collum ſteterat, dictiſq; ſuperbis
Inſueto dederat vulnera ſæva animo.
Sec. Creſcere plus ultra terrena potentia neſcit,
Omnis & ambitio ſic ſatiata perit.
Nil habuere ultra ſperandum, nil metuendum
Pontifices; ceſſit ſpeſq; metuſq; ſimul.
Ridebat quoties ſpectabat aruſpicem aruſpex,
Ingenii miro captus amore ſui.
Pr. Quod riſere parum eſt. Humilis ſublatus in altum,
Inſultans victis ludere ſæva ſolet.
Regibus imponit duram contra Saracenos
Militiam; ipſorum ſumptibus idq; ſuis.
Deinde animi cauſa, Reges populiq; ſubacti
Experiebatur quid potuere pati.
Laſcivire ſolet nimiùm ſecura poteſtas;
Regnantumque facit juſſa ſuperba quies.
Namq; ſuper Panem ſanctum ſi quando Sacerdos
Verba Dei rectè Sacra loquutus erat,
Credi Papa jubet Panem non amplius eſſe,
Sed veri Carnem, Sanguinem, & Oſſa Dei.

Qui

Qui non credebat, Christi pellendus ovili
Et vita (nisi se credere juret) erat.
Nec tamen hac crevit jam summa potentia Papæ
Lege; sed ob pulchrè gesta Triumphus erat.
Nam voluit toti manifestum reddere mundo,
Obsequium simplex se sibi velle dari,
Nec passurum impunè loqui sua dogmata contra
Quemquã hominem; Fidei nam dabit ipse modũ.
Etsi tu Panem esse putas, si dixerit ille, 2091
Caseus est, dices tu quoq; Caseus est.
Sensit idem tecum; non indiget ut doceatur,
Indiget officiis obsequioq; tuo.
Post multos cyathos stomachũ movet ultimus, & quod
Antè erat ebibitum redditur omne simul.
Moverat hæc multos sic Transmutatio Panis,
Ut scita à Papis plurima rejicerent.
Waldus erat quidam vir Lugdunensis, & idem
Ingenio atq; opibus clarus in urbe sua, 2100
Scripturæque sciens sacræ Laicus, solitusque
Non quid sit Dominus quærere, sed quid ait;
Deq; Fide sensit quæ nunc Ecclesia sentit
Nostra ferè; non est nunc nova nostra Fides.

Nec

Nec ſenſus narrare ſuos metuebat amicis,
Hæreticis quanquam tunc grave tempus erat.
Ergo per innumerum populum doctrina volare
Waldi, & paulatim creſcere vera Fides;
Donec ad ingentem ſtrepitum perculſus, in illos,
Immiſit Reges Papa quibuſque ſuos.
Waldenſes tandem multi anni, prælia multa
Extinxere. Dei non ſine conſilio;
Namq; animis hominum tunc ſemina jacta fuere,
Quæ ſurgent Papis exitioſa ſeges.
Territus his turbis multo crudelior exit;
Suſpectum Hæretici nomine quemq; rapit.
Suſpectum abjurare facit (ſi vult) vel ab igne
(Si non vult) vivus vertitur in cineres.
Qui falsò abjurat, reſipiſcere dicitur; at ſi
Quem juramenti pœniteat, ille perit.
Sec. Nonne quibus vellent potuerunt parcere Reges?
Pr. Non. Non credebant Juris id eſſe Sui
Et mox Concilio Legem tulit in Laterano,
Ne quis Rex eſſet mitis in Hæreticos;
Qua, niſi poſt annum, monitus purgaverit omnis
Hæreſeos regnum, dejiciendus erat.

Hoc eſt ſi Reges Papis parere recuſent,
Civibus obſequii vincula nulla ſient.
Quo potuere loco ſecuri vivere Reges,
Cum percuſſori Lex daret iſta ſicam?
Sed ſolitos repetit ſecurus Papa triumphos
Ad nomen quamquam palluit Hæretici.
Cætera fortis erat vacuuſque ſuperſtitione.
An Romæ Clerum Spectra timere putas?
Illorum nemo eſt, etiam ſine Aqua Benedicta,
Qui dubitat noctu ſolus, & in tenebris;
Ad defunctorum monumenta quieſcere ſacra;
Inque adytis Templi; ſi jubet utilitas.
Sed metuunt potius ne nos ea non metuamus;
Hoc eſt, Hæreticos, atque patere timent.
Sec. Cur non in Clerum Laicis ſævire Latinum
Principibus licuit, parq; referre pari?
Pr. Non patiebatur tempus. Papalis arundo
Hæſit crudeli non quatienda manu.
Poſt hæc Wiccliffus (regeret cum Tertius Anglos
Edwardus) doctus diſputat Oxoniæ,
Pleraq; defuncti defendens dogmata Waldi,
Ingeniis rectis vincere viſus erat.

Moxq;

Moxq; rei geſtæ commovit fama Bohemos,
Unde ortum bellum eſt Hæreticale novum.
Perdidit Hæreticos tandem victoria crebra,
Pontificeſq; auxit miles utrinq; cadens.
Sec. Sed miror potuiſſe homines tot ad arma vocari
Hæreticos. Nemo lege coactus erat.
Nec, puto, cura fuit ſinceræ Relligionis,
De qua ſecurus ruſticus eſſe ſolet.
Paucis ſcire datur Verborum ſenſa Sacrorum;
Uno emptum (ſine re) ſcire, nec aſſe, velint.
Vulgo nulla mali nota eſt menſura bonique;
Juris & Injuſti nomina ſola tenent.
Juſtum quiſq; vocat quicquid tutò facit ipſe;
Quod patitur Nolens, id putat eſſe Neſas:
Impia ſumpſerunt in Reges ergo Bohemi
Arma ſuos ſtulti, nec placitura Deo.
Pr. Nec placuere Deo; qui lucem reddere mundo
Lege parat Juſta, non populi facibus.
Wiccliffum texit Dux Lancaſtrenſis, & idem
Inſignis faſtûs ſpiritualis oſor.
Secta tamen manſit, Lollardorumq; vocata eſt,
Territa ſed duris Legibus obticuit.

Nam Rex Henricus, Rex illo nomine Quartus
Adjutus populi sceptra favore rapit;
Invidiamq; volens Cleri placare, quod hostis
Verticibus rasis Dux pater ejus erat,
Hæreticis nostris Vivi-comburia festum
Lege dedit primus; expediebat enim.
Sed post centum annos, decimo Papante Leone,
Sub Duce Saxonico Principe legitimo,
Exurgit damnata Fides, clamante Luthero,
Qui magno populos permeat ore loquens; 2180
Discidit q; locis plus centum retia Papæ,
Texta à Nobilibus, sed male texta Scholis.
Unde quot elapsi Reges, Urbesque Potentes,
Papali portant libera colla jugo;
Quàm sit ubiq; ferè Papæ nunc tonsa Potestas,
Dicere non opus est pluribus; ipse vides.
Sec. Quod restat video. Sed te volo pauca rogare,
Et respondebis tu brevitate tua.
Gloria erat quondam Romani Præsulis ingens;
Calcavit pedibus Regia colla suis. 2190
Illius innumeri Reges mandata manebant,
Et Regum cicurum bella gerebat ope.

Ut

Ut Jovis, illius tremuere ad fulmina gentes,
Sacro figentes oscula blanda pedi.
Divitias omnis cogebat ventus ad illum,
Frigidus Eurus, Afer, Vesperus, & Boreas.
Ille sedens nutu librabat cuncta verendo.
Quod curaret erat praeter hiare nihil.
Adde quod in tuto fuit illi tanta Potestas;
Si potes in terris quid reperire ratum.
Stabat namq; super populum fundata volentem:
(Quod, non fert populus si bene junctus, onus?)
At populum sensu varium res unica jungit,
Jussit sui Regis, jussa putare Dei.
Jussa Dei populis cum solus Papa ferebat,
Et credebatur vix minor esse Deo;
Quis tantum imperium, tam fido milite fultum,
Rupe situm celsa, posse perire putet?
Verum nunc minus est. Quodcunque attriverit aetas,
Tandem & conficiet, dente licet tacito.
Magnaq; jampridem periit pars ense resecta
Machummet, quam nunc Turcica Luna regit.
Pars quoq; defecit doctis abducta Lutheri
Scriptis, qui servam noluit esse Fidem.

Longos

Longos sæpe dies sine Solibus ire videmus,
Cunctaq; perpetua sydera nube tegi;
Quam Sol mox altus penetrans vibrantibus armis
Discutit, & varios cogit adire locos;
Sic nova Saxonici exoriens doctrina Lutheri
Discussit Papæ Spirituale jugum.
Agricolis igitur missis ambos arat Indos,
Hisq; novi Imperii semina condit agris;
Tanquam si migrare velit, sedemq; locare,
Secula post aliquot, fertiliore loco.
Et Fidei fontem surgentem forte videbunt
Monte Potossino secula sera sacrum:
Nos autem Christi populus portabimus istuc
Pontificis pedibus basia danda nigri.
Quas habuit tanti causas Ecclesia damni,
Tingendiq; novo retia ficca mari?
Pr. Dicam. Sævitiem, Fastum, gladium Mahometis,
Contemptum Regum, Dogmata surda, Typos.
Sec. Scire etiam cupio Christus cui, quæ facienti
Donat, fœlices, & sine fine dies.
Pr. Fœlicem fore Christus ait qui non petit alta,
Contentus paucis ambitione procul.

Quiq;

Quiq; sit ingenio mitis nec pronus ad iram;
Qui sorti alterius compatiturq; malæ;
Vivere qui justè toto conamine tendit:
Et peccata libens corrigit ipse sua.
Cor quibus est mundum, simplexq; dolo sine turpi;
Et qui certantes conciliare studet;
Et qui condonat facilis peccata aliena;
Atque animo si quis fert sua damna bono.
Denique salvus erit quisquis peccata sua odit
Cordiùs; & Christi fixerit illa Cruci.

FINIS.